

**6 – 10 YAŞ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN
KENDİNİ İFADE ETMEDE EN UYGUN BOYAMA
TEKNİKLERİNİN ARAŞTIRILMASI**

Ali Can TAŞKAN

**Yüksek Lisans Tezi
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Doç. Dr. Muhammet Emin KAYSERİLİ
2017**

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

6 – 10 YAŞ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KENDİNİ İFADE
ETMEDE EN UYGUN BOYAMA TEKNİKLERİNİN ARAŞTIRILMASI

(Research on Most Suitable Painting Techniques for Self Expression of The
Students Between 6 and 10 Ages in Primary School)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ali Can TAŞKAN

Danışman: Doç. Dr. Muhammet Emin KAYSERİLİ

ERZURUM

Haziran, 2017

TEZ KABUL ve ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. Muhammet Emin KAYSERİLİ danışmanlığında, Ali Can TAŞKAN tarafından hazırlanan “6 – 10 YAŞ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KENDİNİ İFADE ETMEDE EN UYGUN BOYAMA TEKNİKLERİNİN ARAŞTIRILMASI” başlıklı çalışma 21 / 12 / 2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından İlköğretim Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Özgür DİLMAS

İmza:

Danışman

Doç. Dr. Muhammet Emin KAYSERİLİ

İmza:

Jüri Üyesi

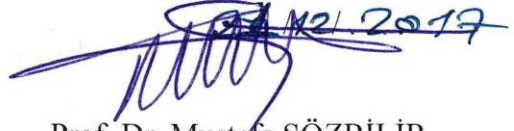
Yrd. Doç. Hüseyin ÖZÜLTÜR

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

08/01/2018

Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK ve BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “6 – 10 YAŞ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KENDİNİ İFADE ETMEDE EN UYGUN BOYAMA TEKNİKLERİNİN ARAŞTIRILMASI” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

....../....../....

Ali Can TAŞKAN

ÖZET

YÜKSEK LİSAN TEZİ

6 – 10 YAŞ İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN KENDİNİ İFADE ETMEDE EN UYGUN BOYAMA TEKNİKLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Ali Can TAŞKAN

2017, 111 Sayfa

Resim yapmak her minik elin en çok sevdiği uğraştır. Severe yapılan hiç bir şey kötü olmaz. Yaptığımız resmi bazen kendimizi ifade etme yolu olarak görürüz. Kimisi kocaman çizilmiş bir kahraman, kimisi kenarda terk edilmiş çizer kendini...İşte terk edilmesinler diye bu yorumlamayı yapabiliyor olmalıyız.

Özellikle okul öncesi ve ilköğretimin ilk kademesinde görsel sanatlar dersi çok önemli yer tutar. Bu dönemde çocuğun algı seçiciliğine, estetik zevkinin gelişmesine, psiko-motor gelişimine hatta sakinleşip dinlenmesine ve pek çok şeye yardımcı olur. Elbette her şeyin olduğu gibi bunun da dönemleri var. Çocuk kalem tutmayı ve bir şeyler karalamayı 2 yaş civarı öğrenir. Bundan sonrada 4 dönemden geçer. Başta karalamayı öğrenir sonra temsili çizgilerle bir şeyler ifade etmeye çalışır daha sonra o temsili çizgiler daha anlaşılır birer şemaya dönüşür. En sonunda ise gerçekçi çizimler yapmaya başlar.

Çocuklar resim yaparken her şeyi düz görürler. Hacim, mekân onlar için bir şey ifade etmez. Ne zaman ki perspektifi anlarsa o zaman bu ortadan kalkar. Bu da 12 yaşına kadar sürebilir. Nasıl bildikleri çok önemlidir görüldüğü şeklin anlamı yoktur. Ezberlerinde ne varsa çiziverirler. Ancak 8 yaşından sonra ezberi bırakıp özgün çizebilirler. Çocuğun algısı geliştikçe gerçeğe yakın çizimler görebiliriz. Her çocuğun yaptığı resimle duygusal bir bağı vardır. Bunu çizdiği figürlerin sayfa içerisindeki farklılığından anlayabiliriz.

Ruhsal açıdan bakacak olursak çocukta kırgınlık, sevgi, şefkat, dışlanma gibi hisler oluşmuş olabilir. Yaptığı resimde hissettiklerini çizmekten çekinmeyecektir. Hangi boyayı kullanırsa kullansın en sevdiği şeyi yine en sevdiği renkle boyar. Okul öncesi ve ilkokul çağındaki çocukların kalem tarzı boyaları (keçeli, kuru boya, pastel)

daha rahat kullandıkları görülmüştür. 9 yaşından itibaren ise guaj boya ve sulu boyada başarılı olmaya başlamışlardır. Bu durum el kaslarının gelişmesi ile doğru orantılıdır.

İnsan sosyal bir varlıktır ve yaşadığı kültüre edindiği bilgilere hayatında her zaman ihtiyaç duyar. Onları kısıtlamak kalıba sokmak yaratıcı olmayacaktır. Bu sebeple çocuklar daima özgür çizimlere yönlendirilmelidir. Bu bir bahçeyse her çiçek farklı kokar.

Çalışmanın amacı, geleceğimizin teminatı olan, çocuklarımızın resim yoluyla kendini ifade ederken, hangi boyama tekniklerini kullanmayı tercih ettiklerini belirlemek ve bu tercihlerin ışığında; resim eğitiminin geliştirilmesine yönelik tavsiyelerde bulunmaktır.

Çalışmanın verileri 6-10 yaş aralığında ki ilkokul çocuklarının çizimlerinden elde edilmiş ve bu çizimleri yorumlanmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda çocukların, boyama teknikleri açısından, bir kısmının bulundukları sınıf düzeyine uygun ve bazen de bu düzeyin üstünde, bir kısmının ise olması gereken seviyenin altında bir performans sergiledikleri ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk resimleri, resim yapmak, kendini ifade etmek, boyama teknikleri, boyama tercihi, çocuk çizimleri,

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

RESEARCH ON MOST SUITABLE PAINTING TECHNIQUES FOR SELF EXPRESSION OF THE STUDENTS BETWEEN 6 AND 10 AGES IN PRIMARY SCHOOL

Ali Can TAŞKAN

2017, 111 pages

Every tiny hand is very fond of painting. No work done fondly will be bad. Sometimes we see the painting we draw as a way of expressing ourselves. Some draws oneself as a great hero and some also as abandoned aside.... So as not they to abandon, we must do this interpretation

Visual arts course take an important place especially in pre-school and first stage of primary education. In this period, it helps selective perception, aesthetic pleasure, psychomotor development in children even they to calm down and rest and lots of things. Naturally, those mentioned is peculiar to different periods. Child learns to hold pencil and scribble something at about 2 years old after that also passes through four periods. Firstly, learns to scribble, secondly endeavour to state something with simulated lines afterwards these simulated lines turns into more understandable schema and begins realist drawings.

Children see everything as straight by painting. Volume and space are meaningless for them. When they understand the perspective, this situation disappears. This may continue till 12 ages. It is very important how they know but appearing figure is meaningless. They draw things in their memory. But they can draw as original without memorization after 8 ages. We can see real-like drawings as long as perception of child develops. Every child has emotional tie with own painting. We can understand this from distinctness in page of figures which they draw. If we evaluate it in terms of spiritual, child may have some feelings like anger, love, compassion, exclusion. They feel free to draw their feelings. Whichever dye they use, they paint their favourite things with most favourite colour. It is seen that the child in pre-school and primary school use easier pen-type colours (felt-tip pen, dry paint, pastel etc). From 9 ages they begin to

succeed in gouache and watercolour. This situation is directly proportional with development of hand muscle.

Human is a social being and always need own culture and knowledge. To limit and stereotype these will not be creative. For this reason, child must be directed free drawings. If this is a garden each flower will smell different.

The purpose of the study, which guarantees our future, our children, while expressing himself through painting, which they prefer to use their painting techniques and in the light of these preferences; to make recommendations for the improvement of training images.

Drawing in primary school children in the age range 6-10 and constitute the main source of the study reviews these drawings.

As a result of this research children, in terms of painting techniques, appropriate to their grade level, and sometimes above the level of a part, it has emerged a performance that is below the level needed to be a part of.

Key Words: Children's pictures, paint, to express himself, painting techniques, choose painting, children's drawings.

ÖN SÖZ

Bu araştırma; 6- 10 yaş ilköğretim öğrencilerinin kendini ifade etmede en uygun boyama tekniklerinin araştırılması konusundaki incelemeleri içermektedir.

Çocukları tanıma kendilerini ifade etme, resim yaparken kullandıkları boya çeşitleri ve çocuk resimlerinin önemi vurgulanmaktadır.

Başta, bu araştırmada, araştırma konusunun belirlenmesinde, şekillendirilmesinde, düşüncelerimin uygun yola kanalize edilmesinde büyük katkısı bulunan değerli hocam Sayın Doç. Dr. Muhammet Emin KAYSERİLİ'ye, değerli arkadaşım Gökhan FİL'e ve benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli aileme saygılarımla teşekkür ederim.

Çalışmalarına ve gözlemlerime yaptığı katkılarıyla Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde bulunan değerli hocalarıma ve arkadaşlarıma, resimleriyle dünyalarına bakmama izin veren küçük ellere; son olarak benliğimdeki resmi yapabilmem için desteğini hep hissettiğim biricik aileme teşekkür ederim.

Erzurum – 2017

Ali Can TAŞKAN

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL ve ONAY TUTANAĞI.....	i
TEZ ETİK ve BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vii
RESİMLER DİZİNİ.....	xi
KISALTMALAR ve SİMGELER DİZİNİ	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırma Konusu ve Problemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.2.1. Araştırma Konusuyla İlgili Kuramsal Çerçeve ve Konuyla İlgili Belli Başlı Araştırmalar	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. 6-10 YAŞ ÇOCUKLARIN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ.....	7
2.1. Bilişsel Gelişim	7
2.2. Çizgisel Gelişim.....	7
2.2.1. Karalama (2-4 Yaş arası)	9
2.2.2. Şema Öncesi (4-7 Yaş arası)	9
2.2.3. Şematik (7-9 Yaş arası)	10
2.2.4. Gerçeği Çizmek (9-11 Yaş arası)	10
2.3. Çocuk Resimlerinin Özelliği.....	10
2.3.1. Düzenleme Özelliği	10
2.3.2. Tamamlama Özelliği	11
2.3.3. Saydamlık Özelliği	12
2.3.4. Boy Hiyerarşi Özelliği.....	12
2.4. Çocuk Resimlerinin İncelenmesi ve Tarihçesi.....	13
2.5. Çocuk Resimlerine İlişkin Yaklaşım ve Görüşler.....	18

2.5.1. Gelişimsel Yaklaşım.....	18
2.5.2. Ruhbilimsel Yaklaşım	21
2.5.3. Sanatsal Yaklaşımlar	24
2.6. Çocukların İç Dünyalarının Sanatsal İpuçları	26
2.6.1. Teknoloji ve Çocuk Resimleri	26
2.6.2. Aile ve Çocuk Resimleri.....	30
2.6.3. Kültür ve Çevre Çocuk Resimleri.....	36
2.7. Çocukların Kullandıkları Boya ve Boyama Çeşitleri.....	42
2.7.1. Boyama ve Resim Yapmanın Çocuklara Faydaları.....	42
2.7.1.1. Boyanın Tarihçesi	43
2.7.1.2. Boya Niçin Renk Verir	43
2.8. Boya Çeşitleri.....	44
2.8.1. Kurşun Kalem.....	44
2.8.2. Karakalem.....	44
2.8.3. Kuru Boya.....	45
2.8.4. Pastel Boya	45
2.8.5. Sulu Boya	46
2.8.6. Guaj Boya	46
2.8.7. Akrilik Boya	47
2.8.8. Çocukların Boya Kullanırken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	47
2.9. Çocukların Boyalar İle Olan İlişkisi	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	50
3.1. Veri Analizi.....	50
3.2. Araştırma Modeli	50
3.3. Çalışma Grubu	51
3.4. Veri Toplama Araçları	52

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUM.....	53
----------------------------------	-----------

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	83
5.1. Sonuçlar	83
5.2. Öneriler	84
 KAYNAKÇA	 86
EKLER.....	91
EK 1. İzin Belgesi.....	91
EK 2. Fotoğraflar	93
EK 3. Öğretmenin Görüş ve Yorumları.....	96
ÖZGEÇMİŞ.....	97

RESİMLER DİZİNİ

Resim 4.1. Değerlendirme 1.....	53
Resim 4.2. Değerlendirme 2.....	54
Resim 4.3. Değerlendirme 3.....	55
Resim 4.4. Değerlendirme 4.....	56
Resim 4.5. Değerlendirme 5.....	57
Resim 4.6. Değerlendirme 6.....	58
Resim 4.7. Değerlendirme 7.....	59
Resim 4.8. Değerlendirme 8.....	60
Resim 4.9. Değerlendirme 9.....	61
Resim 4.10. Değerlendirme 10.....	62
Resim 4.11. Değerlendirme 11.....	63
Resim 4.12. Değerlendirme 12.....	64
Resim 4.13. Değerlendirme 13.....	65
Resim 4.14. Değerlendirme 14.....	66
Resim 4.15. Değerlendirme 15.....	67
Resim 4.16. Değerlendirme 16.....	68
Resim 4.17. Değerlendirme 17.....	69
Resim 4.18. Değerlendirme 18.....	70
Resim 4.19. Değerlendirme 19.....	71
Resim 4.20. Değerlendirme 20.....	72
Resim 4.21. Değerlendirme 21.....	73
Resim 4.22. Değerlendirme 22.....	74
Resim 4.23. Değerlendirme 23.....	75
Resim 4.24. Değerlendirme 24.....	76
Resim 4.25. Değerlendirme 25.....	77
Resim 4.26. Değerlendirme 26.....	78
Resim 4.27. Değerlendirme 27.....	79
Resim 4.28. Değerlendirme 28.....	80
Resim 4.29. Değerlendirme 29.....	81
Resim 4.30. Değerlendirme 30.....	82

KISALTMALAR ve SİMGELER DİZİNİ

ABD.	: Amerika Birleşik Devleti
DOÇ. DR.	: Doçent Doktor
M.E.B.	: Milli Eğitim Bakanlığı
Y.Y.	: Yüz Yıl

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Çocuk yapmış olduğu resim ile iç dünyasını açıp, bizlere anlamamız için ipuçları vermiş olur.

Resim, çocuğun duygu, düşünce ve algısal yetilerinin bir ürünüdür. Bu nedenle çok önemlidir. Çocukların yaşantısını aktarması nedeniyle bizlere kendilerini anlatmalarının bir yoludur.

Resim çocukların dünyasında önemli bir alana sahiptir. Sadece bilişsel gelişimin takibinde değil sosyal çevrenin çocuk üzerindeki etkilerinin incelenmesinde kullanılabilir. Ayrıca davranış problemleri olan çocukların dünyalarına ulaşabilmek için kullanılan bir araçtır.

1.1. Araştırma Konusu ve Problemi

İnsanlık tarihi kadar eski olan sanat kavramı geçmişten günümüze kadar hep bizimle beraber olmuştur. Gündelik yaşantımız içerisinde var olan pek çok olay bizi sanat kavramına yönlendirmektedir. Bu yüzden tek bir sanat kavramı tanımlamak da oldukça güçtür. Ayaydın ve Mercin (2013) sanatı bir anlatım aracı olarak tanımlamıştır. Herhangi bir taş veya boya yığının heykele veya resme dönüşmesini kişinin kendini anlatma yolu olarak tanımlamışlardır. Ünver (2002) ise kitabında sanatı tanımlarken şöyle demiştir;

“Sanat, sanatçı ile izleyen arasında, toplumlar arasında ve bunların da ötesinde çağlar arasında bir iletişimdir. Öyle ki, reel dünyanın yok edici kurallarını aşarak binlerce yıl öncesini günümüze ulaştırır. Bugün geçmişi biliyor ve yargılıyor olmamız sanatın erişilmez gücüne bağlıdır. Çünkü sanat, kültürlerin biçim almış, somutlaşmış bir anlatımıdır; dünü anlattığı gibi bugünü de anlatmaktadır. Hiç kuşkusuz yarınları da anlatmaya devam edecektir” (Bolu, 2010, 36).

Gelişen teknoloji ve değişen yaşam şartları okullarımızda salt bilgi ve akademik başarının yeterli olmadığını küreselleşen dünyada fark yaratmanın sanat eğitiminden geçtiğini ortaya koymaktadır. (Yılmaz, 2010, 16). Sanat eğitimi kavramı geniş anlamda bir bütün olarak sanatın tüm alanlarını içinde barındıran yaratıcı sanatsal eğitimi, dar anlamda ise bu alana ilişkin olarak M.E.B. tarafından okullarda verilen dersleri kapsamaktadır. Görsel sanatlar eğitimi ise geniş anlamda resim, heykel, tekstil, mimarlık, grafik sanatlar, seramik, uygulamalı sanatlar, film, moda tasarımı, fotoğrafı gibi alanları kapsarken dar anlamda 2006 öncesi Resim İş dersini; 2006'dan sonra ise yapılandırmacı yaklaşıma göre yenilenen program içeriği ile Görsel Sanatlar dersini tanımlar (Ayaydın ve Mercin, 2013, 46). Bu bağlamda örgün eğitimden yaygın eğitime; okul öncesi eğitimden yükseköğrenime kadar farklı kademelerde görsel sanatlar eğitiminden ve görsel sanatlar dersinden bahsedebiliriz. Görsel sanatlar dersi, çocukların örgün eğitim kapsamında yaratıcılıklarını, üst düzey düşünme becerilerini, hayal dünyalarını, psiko-motor gelişimlerini, algı ve estetik bilincini vb. yetenekleri geliştirebilecekleri bir ders olarak görülebilir (M.E.B. 2013). Bu nedenle ortaokullarda ve ortaöğretim kademesinde ayrı bir disiplin olarak var olan görsel sanatlar dersi alan uzmanları tarafından işlenmektedir. Ancak pek çok okulda ilköğretimin ilk kademesinde bu ders sınıf öğretmenleri tarafından yürütülmektedir.

Bu ders kapsamında 6-11 yaş arasındaki çocukların gelişim dönemleri de dikkate alındığında resim yapmaya genel olarak ilgili ve istekli oldukları görülmektedir. Bilişsel yeterlilik bakımından çok hızlı değişme gösterirler.

"Piaget'ye göre çocuk, dünyanın pasif alıcısı değildir. Bilgiyi kazanmada aktif bir role sahiptir. Ayrıca, değişik yaşlardaki çocukların ve yetişkinlerin dünyaları birbirlerinden farklıdır" (Senemoğlu, 2010, 23).

6-10 yaş grubu bireyler Piaget'e göre Somut İşlemler Dönemi'nde bulunduklarından dolayı daha çok somut nesneler üzerinde düşünmektedirler. Tersine çevirebilme yetenekleri geliştiğinden dolayı korunum ilkesi ile alakalı olarak da sorun yaşamamaktadırlar. Çocuklar bu dönemde nesnelerin belli özelliklerini sınıflayabilir, kategori haline getirerek başka bir grubun alt dalı olabileceğini anlayabilmektedirler (Bacanlı, 2015, 45). Ancak soyut kavramlar konusunda bilişsel düzeyleri henüz uygun olmadığı için anlamakta güçlük çekmektedirler. Bu nedenle Sanat ile alakalı olarak yapılacak tanımlamalar somutlaştırma ile yapılmalıdır. Ayrıca bu yaş grubu fiziksel

gelişim dönemi olarak son (ikinci) çocukluk döneminde bulunmaktadır. Bu dönemdeki çocukların ince motor becerileri yavaş yavaş gelişmektedir (Bacanlı, 2015, 46). Göz kas koordinasyonunu gerektiren etkinliklerde başarıları artar. Bu sebeple bu dönemde çocukların başarı hazzını tadabilmesi ve görsel sanatlara ilgisinin artabilmesi için kullanılacak malzemenin seçimi çok önemlidir (Asiltürk, 2015, 78). Ders kapsamında bilişsel ve fiziksel gelişim dönemlerine uygun olarak seçilecek bir materyal (boya türü) yapılacak etkinlikten bireyin maksimum haz almasını ve başarı duygusunu tatmasını sağlayacaktır. Bu da gelecek dönemlerde bireyin görsel sanatlar dersine karşı olumlu tutum geliştirmesine ve en önemlisi bireyin kendini anlatmada sanatı bir anlatım aracı olarak görmesinde büyük rol oynayacaktır. Bu bağlamda görsel sanatlar eğitimi dersi kapsamında 6-10 yaş grubu çocukların çeşitli ders içi etkinliklerde en çok hangi tür boyayı tercih ettiği ve bunu neden tercih ettiği araştırılacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı 6-10 yaş grubu çocukların görsel sanatlar dersinde yapmış oldukları etkinliklerde tercih ettikleri boya türlerinin ne olduğunun ve neden tercih edildiğinin araştırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen alt amaçlarda irdelenecektir.

- 1- Farklı boya türleri ile yapılan boyamalardan hangisinde bireyler tam ve doğru boyama yapabilmişlerdir?
- 2- Farklı yaş gruplarındaki katılımcıların boyama etkinliği yaparken tercih ettiği boya türleri arasında farklılaşma var mıdır?
- 3- Katılımcıların cinsiyeti bakımından seçilen boya türü farklılaşmakta mıdır?
- 4- Hedef kitle tarafından tercih edilen boya türü neden tercih edilmiştir?

1.2.1. Araştırma Konusuyla İlgili Kuramsal Çerçeve ve Konuyla İlgili Belli Başlı Araştırmalar

Yapılan literatür taramasında konuyla ilgili çok fazla kaynağa rastlanmamıştır. Türe (2007) yapmış olduğu “Eğitim ve Öğretimde bir araç olarak görsel sanatlar eğitiminin öğrencilere sağladığı katkılar” adlı çalışmada 11-14 yaş grubundan 118 öğrenci ile çalışmış olup dersin öğrencilere sağladığı katkıları açıklamıştır. Yapılan

etkinlikler ile bireylerin yaratıcı düşünceleri geliştirilmekte ve yaparak yaşayarak öğrenme sonucunda kalıcı öğrenmeler olduğu anlatılmaktadır. Araştırmanın sonuçları arasında; görsel sanatlar dersinin öğrencilerin zihinsel ve duygusal özelliklerine katkısı olduğu gözlenmiş ve görsel sanatların öğrencilerinin yeteneklerinin gelişmesinde önemli bir unsur olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmanın sonuçları arasında görsel sanatlar dersinin öğrencilerin somut soyut kavramlarının gelişmesinde de büyük rol oynadığı gösterilmektedir.

Aykut (2012) görsel sanatların beden ve ruh eğitimi beraberinde estetik anlayışının gelişmesine, yaratıcılığın ve yeteneğin olgunlaşmasına katkı sağladığını ifade etmiştir. Esteki açıdan olgunlaşmış bir bireyin, diğer bireylere fark yaratan bakış açıları olduğu belirtmiştir. Bu bağlamda çocukların farklı boya türleri ile resim yapmaları estetik algısına önemli katkı sağladığı fikrindedir.

Asiltürk (2015) yaptığı çalışmada araştırmacı ortaokul dönemini kapsayan 11-14 yaş arası çocukların görsel sanatlar dersinde kullandıkları boya türlerinin resimlerine olan etkisi incelenmiştir. Bu amaçla 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerine kuru , pastel , sulu ve guaj boya ile resimler yaptırılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden gözlem ve görüşme tekniği ile nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılara orta ve yüksek kalitede kuru , pastel , sulu ve guaj boya ile 35 x 50 cm ölçüsünde resim kâğıtlarına daha önceden belirlenen bir kompozisyon çalışmaları istenmiştir. Araştırmanın evreni, Türkiye'deki 11-14 yaş grubuna dahil tüm ortaokul çocukları, örnekleme ise Adana'daki bir ortaokulun 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden 11-14 yaş grubuna dahil 100 çocuktan oluşmaktadır. Katılımcılara belirlenen konularla ilgili yaptırılan resimler, verilerin toplanması boyunca yapılan gözlem, çalışma sonunda öğrencilere uygulanan yapılandırılmış görüşme formu ve alanında uzman kişilerce öğrencilerin resimlerini değerlendirmeye yönelik değerlendirme ölçeği, kullanılan veri toplama araçlarıdır.

Asiltürk (2015) araştırma sonucunda şu bulguları elde etmiştir.

- ✓ Kuru boya türü daha önce kullanıldığı için öğrenciler bu türü rahatça kullanmışlardır.
- ✓ Öğrenciler pastel boyaya daha çok hakimdirler.

- ✓ Sulu boya 11 – 14 yaş grubu için en eğlenceli boya türüdür. Sebebi çok kullanılmamış olması olabilir.
- ✓ Öğrenciler tarafından guaj boya ile ilgili olarak renk karmaşası yapılmış ve bunun boyayı çamurlaştırdığı öğrenilmiştir.
- ✓ 13 ve 14 yaş grupları resimleri çizim ve boyama aşamasında 11 ve 12 yaş grubuna göre daha hızlı ve başarılı olmuşlardır.
- ✓ Bireylerin olmuş mu gibi soruları neticesinde bu yaş grubunda resim yapmada özgüven eksikliği yaşadığı tespit edilmiştir.
- ✓ En sevilen boya türünün sadece 11 yaş da guaj 12, 13, ve 14 yaş da kuru boya olduğu görülmüştür.
- ✓ En sevilmeyen boya türünün 11 yaş da kuru, 12 ve 13 yaşta guaj, 14 yaş da ise sulu boya olduğu görülmüştür.

Erinç (2011) bir olgu yada nesne karşısında duygusal doyumdan kaynaklı ilgi, sadece içimizde etki yapmadığını, aynı zamanda o olgu yada nesne karşısında, bir şekilde bilincimizin de pozitif bir tepkide bulunmasını gerektirdiğini ve gerçekleştirdiğini ifade eder. Böylece ilgi ruhumuz ve aklımızla bir tavır olarak ortaya çıkar. Bu şekilde çocukların farklı boya teknikleri kullanması görsel sanatlar dersine ilgiyi ve beceriyi toplamalarına katkı sağlar.

Bu bağlamda yapılan çalışmada diğer çalışmalardan farklı olarak, çocukların ilgilerini artırmaya, cinsiyetin kullanılan renkler ile dışavurumuna ayrıca hangi boya türlerinin çocukların yaşlarına ve kas gelişimine bağlı olarak uygun olduğuna, seçtikleri boya türleri göz önünde tutulmuştur.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, görsel sanatlar dersinde sınıf öğretmenlerine, çocukların en sık kullandıkları boyalarla ilişkilerini, bu boyaların çocukların kas gelişimine göre tercih durumunun belirlenmesi bakımından, çocuklara yaklaşımlarında ve hazırlayacakları etkinliklerde yol gösterici olacaktır.

Görsel sanatlar dersi özellikle ilköğretimin ilk kademesinde hem çocukların dünyasına ışık tutmak hem de sanatsal açıdan yetenekleri belirlemek adına en elverişli ortamdır. Bu nedenle çocuklar için boyamanın ne ifade ettiği, boyama yaparken

karşılaşılan problemler ve bu problemlere sunulacak çözümler hem sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin motor kas gelişiminde kullanacakları yöntem açısından hem de ilerideki öğrenim kademelerinde alacakları sanat eğitimi açısından görsel sanatlar öğretmenleri için büyük önem taşıyacaktır. Ayrıca yapılan araştırma hem anne babalara hem de öğretmenlere, çocukların resim yapma ve boyama teknikleri konusunda yol gösterici olacaktır.

Yapılan literatür taramasında konu ile alakalı çok az sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Bu bağlamda yapılan çalışma literatüre de kaynak olması ümit edildiğine ayrıca bir önem arz etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. 6-10 YAŞ ÇOCUKLARIN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

2.1. Bilişsel Gelişim

Bilişsel gelişim çocuğun çevresini algılaması ile ilgilidir. Çocuğun çevreyi ve dünyayı anlamlandırıp işleme sürecinin bilinmesi, yaş dönemlerine göre eğitimin şekillendirilmesi için önemlidir.

"Biliş, bireyin kendi iç koşulları ve içinde yaşadığı fiziksel ve toplumsal çevreye ilişkin olarak işlediği bilgi, inanç ya da düşünce olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle biliş, bilinen ya da algılanan her şey olabilir. Bilişsel kuram, insanın çevresine ilişkin bilgileri nasıl edindiği, çevresini nasıl algıladığı ve bu tür bilişler temelinde çevresi içinde nasıl davrandığı ve çevresi üzerinde nasıl etkili olduğu ile uğraşır" (Scheerer. Akt. Dönmez, 1992, 62).

Bireyin çevreyi ve dünyayı anlama yollarının karmaşık ve etkili hale gelme sürecine de "bilişsel gelişim" adı verilmektedir. Bilişsel gelişim denildiğinde akla ilk gelen bilim insanları olan Piaget, Bruner ve Vygotsky; çocuğun çevresini farklı yaşlarda nasıl gördüğünü ve algıladığını belirlemeye çalışmışlardır (Senemoğlu, Akt. Canbulat, 2009, 16). Bu bilim insanlarından en önde geleni Jean Piaget'dir. Jean Piaget (1896–1980). çalışmalarının özgünlüğü, ilgi alanlarının karmaşıklığı nedeniyle yirminci yüzyılın en önemli ve dikkate değer bilim insanlarından birisi olmuştur. Bunun nedeni Piaget'nin tutarlı ve felsefi temelleri olan bir kuram geliştirmiş olmasından kaynaklanmaktadır (Bacanlı, Akt. Canbulat, 2009, 16).

2.2. Çizgisel Gelişim

Çocukların gelişimlerini hızlandırma ve içselleştirmelerine destek olma bir yetişkin yardımıyla sağlanır. Bu nedenle çocukların gelişimleri için alanında uzman kişilerin kılavuzluğu sağlanmalıdır.

"Çocuğun bilişsel gelişiminin ilerlemesinde, diğer bir deyişle gelişmeye açık alanının etkili olarak kullanılmasında öğretmenler, diğer yetişkinler ve diğer çocuklar önemli katkılarda bulunurlar. Bu nedenle okullar, öğretmenler, çocukları çalışmalarda aşırı derecede bağımsız bırakmamalıdır. Aşırı bağımsızlık bilişsel gelişimi yavaşlatmaktadır. Gelişimin tam olarak sağlanabilmesi için çocuğun sistematik olarak daha karmaşık durumlara yönlendirilmesi gerekmektedir. Çocuğun giderek karmaşık hale gelen bu olayları, olguları tam olarak anlayabilmesi için ise yetişkinin ya da o alanda uzman olan herhangi bir kişinin yardımına ihtiyacı vardır". (Aydın, Akt, Canbulat, 2009, 16).

Çocukların yaptığı resimlerde onların bedensel ve zihinsel gelişimlerine paralel bir gelişme görülür. Bu bağlamda çocuk resimleri; motor beceri, algılama, dil, sembol oluşumu, duygusal farkındalık, uzamsal oryantasyon gibi alanların göstergesidir. Bilişsel gelişimin takibi çocukların resimlerinde, çizgisel gelişimlerinde izlenebilir.

"Gelişmeye açık alanda, sosyal etkileşimler yoluyla kazanılan sosyal bilgi, bireysel bilgi haline gelir ve bireysel bilgi büyür daha karmaşık hale gelir. Sonuç olarak gelişim belirli bir toplum içinde bireyin başarılı bir yetişkin olmasını sağlar". (Senemoğlu, Akt, Canbulat, 2009, 18).

Çocuk resimlerinde fark edilen çizgisel gelişim onların normal ya da anormal gelişimlerini izlemek için bir yoldur. Çocuk resimlerini inceleyen birçok sanat kuramcısı vardır.

"Çok genel bir yargıda bulunacak olursak çocuklar büyüdükçe resimleri daha ayrıntılı, daha oranlı ve daha gerçekçi olur. Bununla birlikte resimlerinin gelişmesi açısından her evrede çocukların yaptıkları resimleri niteleyen bazı çarpıcı ve çok ayırıcı özellikler bulunur". (Yavuzer, 1992, 31).

Gestalt teorilerine göre çevremizdeki nesneleri algılama bir bütün içinde örgütlenmiş zihinsel şemaların anlamlandırılmasıdır. Gustaf Britsch ve Arheim bu teorinin savunucusudur.

"Çocuk resimlerinin sistematik bir gelişme çizgisi izlendiğine ilk dikkatleri çeken Gustaf Britsch'tir. Britsch, bu resimlerin kendi kuralları

içinde basitten karmaşığa doğru organik bir biçimde geliştiğini söyler. (Kırısoğlu, 1991, 81) Aynı görüşü paylaşan Arheim'e göre çocuk resimlerindeki gelişme algısal bir olgudur". (Kırısoğlu, 1991, 81)

Lowenfeld'in gelişim evrelerine yaklaşımı, doğallık konusunda Gestalt'cılarla (Britsch, Arheim) aynı görüştedir. O da bu evreleri gelişimin doğal bir sonucu olarak alır. Ayrıldığı nokta çocuğun algısını ve yaratıcılığını etkileyebilecek her türlü etmenden kaçınması ve sanatsal davranışın toplumsal ve araçsal işlevlerine ağırlık vermesidir. Ussal gelişim, kimlik sorunu ve yaratıcılık bu gelişmenin sağlıklı olmasıyla koşutluk gösterir. Bu resimlerin çocuğun toplumsal, ussal, bedensel, ruhsal, çizgisel, yaratıcı tüm yaşantısının göstergesidir. Dışarıdan herhangi bir etki bu gelişmenin doğal akışını engeller. Ancak gelişim evreleri konusunda en sistematik ve aynı zamanda geçmişten bugüne en çok kabul gören yaklaşım yine Lowenfeld'in sıralamasıdır (Kırısoğlu, 1991, 81).

2.2.1. Karalama (2-4 Yaş arası)

Genellikle kinestetik alt yapıli olarak, gittikçe akıldakilerin yansıması haline gelen ilk resimler; gelişigüzel değişik karalama örnekleri olabilir; bu evre sonunda karalamalara isim verilir.

(Malchiodi, 2005, 104) Yapılan karalamalar önce bazı şekillere benzetilir. Bu çizim ve karalamalarda bir kararlılık yoktur. Daha önce ev olan çizim, bir süre sonra araba olarak adlandırılabilir (Karayağmurlar, 1990, 26).

Çocuk daha sonra, çizimlerini belirli biçimde kullanır ve hemen hemen aynı şekilde adlandırır. Bu aşama isteme aşamasıdır (Karayağmurlar, 1990, 26).

2.2.2. Şema Öncesi (4-7 Yaş arası)

İnsan figürlerinin en sade şekilde çizgiler yardımıyla ortaya çıktığı biçimler (Malchiodi, 2005, 104).

2.2.3. Şematik (7-9 Yaş arası)

Ortaya çıkan biçimlerin gelişimde olması, zemin algısının kağıda yansıtılması, şemanın eşya, figür, kompozisyon ve renk amacı için oluşmuş olması (Malchiodi, 2005, 104).

Bu dönemde çocuk her şey için bir şema geliştirir. Çizgi ve yüzey doldurma birlikte görülür. Çizimlerde oran görülmez. Nesnelerin renkleri kendi renkleri değildir. Renkleri oyun olsun diye kullanılır. Başlangıçta mekân yoktur.

Resimlerinde mekan önceleri kağıdın alt kenarı olarak yansır. Daha sonra arka plan görülmeye başlar.

2.2.4. Gerçeği Çizmek (9-11 Yaş arası)

Doğa içerisinde yer alan renk ve derinliği anlatımda gelişen yetenek beraberinde resimlemede ortaya çıkan belirginlik (Malchiodi, 2005, 104).

Dış dünyaya ilgi artar. Nesneleri aslına uygun yapma isteği ile istediğini yapamama arasındaki bocalama nedeniyle resimden uzaklaşma eğilimi ortaya çıkar.

Bu çekingenlik nedeniyle figürler azalır (Karayağmurlar, 1990, 28). Resimlerinde mekân fikri oluşmuştur. Fakat perspektif kavramı henüz netleşmemiştir.

2.3. Çocuk Resimlerinin Özelliği

Çocuk resimlerinin dünyanın her yerinde birçok yönüyle ortak özellikleri vardır. Genellikle 2–12 yaş grubunu kapsayan bu ortak resim özelliklerinden düzleme ve saydamlık özelliği 5-7 yaşlar arasında görülmektedir. Çocukların resimlerinde en çok çözüm gerektiren sorun; iki boyutlu resim düzleminde üçüncü boyut görünümünü gösterme çabalarından kaynaklanır. Çocuklar bu sorunu çözerken kendine özgü bazı resim özelliklerinden faydalanır.

2.3.1. Düzenleme Özelliği

En çok 5 ve 7 yaşlarında görülen ve mekân kavramının temelini oluşturan bu özellikte çocuk, resmini, yaptığı yüzeye uydurmaya çalışır.

"2-12 Yaş grubunun ilk evrelerinde çocuklar bilinçsiz olarak, resim yaptığım kâğıt düzdür, düz bir yüzeye herhangi bir nesnenin resmini ancak düz olarak yapabilirim diye düşünür".

Burada nesnenin görüldüğü gibi değil, görülmesi gerektiği gibi çizilmesi söz konusudur. Çocukların birden çok bakış açısıyla resim yaptıkları düşünülürse, böyle bir özelliğin olmasına da şaşmamak gerekir. Hem kuşbakışı, hem de karşıdan bakışla resim yapıldığında, ister istemez bu özellikte çizimlerle karşılaşılır. Söz gelimi bir masa çiziminde, masanın üst tarafı kuşbakışı görünüm olarak resimlenirken, ayak kısımları karşıdan görünüş olarak kağıda yansıtılır. Ya da bir mahalle resminde, evler karşıdan bakış açısıyla çizilirken, yollar kuşbakışı çizilir (Türkdogan, 1981, 38; Artut, 2004, 214; Yolcu, 2004, 145 akt. Aydın).

Düzlemlleme resim özelliği 12 yaşına dek görülebilir. Resimde görme becerisinin gelişmesi sayesinde bu yaşın devamında resimde perspektif algısının belirginleşmesiyle düzlemlleme özelliği etkisini yitirir.

Düzleme, bir görüş noktasından değil de birçok görüş noktasından bakıyormuşçasına nesnelerin çizilmesidir. Bu kimilerine göre farklı zamanlarda elde edilmiş algısal bilgilerin bir resimde kullanılmasıdır. Çocuk bu tür resimleri ya kendisi resmin etrafında dönerek ya da resmi döndürerek çizer. Bu aynı zamanda çocuğun kimi zaman her şeyi en doğru biçimde göstermek için sarf ettiği bir çabanın sonucudur. Ancak, düzleme yine de çocukta gelişmekte olan mekân kavramının alt basamağını oluşturur (Kırıçoğlu, 1991, 91).

2.3.2. Tamamlama Özelliği

"Aynı yaş grupları içinde çocuklar, doğaya dıştan değil, içten, merkezden bakar ve görmeye çalışırlar. Nesneleri ya da olayları başka nesneler ve olaylarla ilişkili halde düşünürler. Yani algıları tikel değil tümeldir. Bildiklerinin farkında olduklarını göstermek ister ve oluşturdukları resme dâhil ederler. Daha çok da bildikleri ve düşündükleri gibi çizerler. Örneğin insan, hayvan ve ağaç gibi çizimlerinde gördüklerinden çok onunla ilgili bildikleri her şeyi resme eklerler. Bir

ağaç resminde ağacın görünmeyen kökleri, yüz resimlerinde görünmese de dışları, profilden çizimlerinde diğer gözü de eklemeleri gibi. Aslında saydamlık özelliğiyle de benzerlik taşımaktadır". (Türkdogan, 1981, 39; Yolcu, 2004, 146 akt. Aydın, 2006).

"Yetişkinler arka arkaya konmuş iki nesneyi, öndekini tam arkadakini yarım ya da gördüğü kadar yansıttığı halde; 7-8 yaşın altındaki çocuklar modeldeki nesneleri ayrı ayrı çizmektedirler. Yedi yaşın altındaki çocuklar "gördüklerini değil, bildiklerini" çizmekte; ancak 7-8 yaşından sonra bakış açılarına özgü çizimler yapabilmektedirler". (Haliçınarlı, 1998, 198)

2.3.3. Saydamlık Özelliği

Çocuğun tamamlama özelliğindeki gibi gördüğünü değil bildiğini özellikle de ispatlamak istercesine hareket etmesi sonucu resimlerinde saydamlık özelliği ortaya çıkar. Diğer bir deyişle çocuktaki bütünlük endişesi ve düşüncesinin resimdeki yansımadır ve tamamlama özelliği ile karıştırılabilecek kadar benzerlik taşır. Bu özellik belirli yaş gruplarında (5–7) sıkça görülür. Bu, çocuğun görsel bir gerçekçiliğe ulaşamamış olmasıyla da ilişkilidir. Çocuk, henüz nesnelerin çeşitli koşullar karşısında değişik görünüşler içinde bulunabileceği görüşüne ulaşamamıştır.

Görsel algısı bunları fark edebilecek durumda değildir bu sebepten, örneğin bir ev konusunda çocuk evin dıştan görünüşü ile içini, odalarını, eşya ve insanlarını hep birden gösterir. Saydamlık yaş ilerledikçe, çocuğun algısı yetkinleştikçe azalır. Ama bazen 12– 13 yaşlarına dek devam eder (Keskinok, 1968, 17 akt. Aydın, 2009). Kimi araştırmacılar bu özelliğe öyküleştirme (narrativite) adını verir.

2.3.4. Boy Hiyerarşi Özelliği

Boy hiyerarşisi özelliğinde de çocuğun kendi bildiğince hareket etmesi söz konusudur. Bu özellik,

"Çocukların önemseddiği, sevdiği ve değer verdiği varlıkların, diğerlerine göre daha büyük ve resim yüzeyinin merkezi bir yerinde etkin bir biçimde ele alınması özelliği olarak tanımlanabilir". (Yolcu, 2004, 146 akt. Aydın, 2006).

Boy hiyerarşisinde nesne ve figürler arasındaki büyüklük farkları uzaydaki görünüşlerine göre değil, ifade edilen şeyin önemine göre değişir. Örneğin, önemli bir kişi uzakta da olsa önemsizden daha büyük gösterir. Luquet'nin de dediği gibi, çocuk kendince önemli olan şeyi tanımlayabilmek için onu daha bir abartır. (Keskinok, 1968, 18 akt. Aydın, 2006).

Çocuk kendi iç dünyasına ait değerleri kağıda aktarır. Onun dünyasında annenin rolü baskınsa anne, babanın rolü baskınsa baba daha büyük çizilir. Çocuk yapmak zorunda kalıp istemeden çizdiği figürleri kendi dünyasındaki anlamlarına göre belli belirsiz, küçük ya da kâğıdın köşesine iliştirilmiş şekilde çizer.

"Lowenfeld'e göre bu durum, çocuğun o nesne ile olan duygusal ilişkisinden kaynaklanır. Bunda belki de önem verdiği o parçayı önce ve büyük çizmesinin payı vardır. Arnheim bu parça bütün oransızlığı çocuğun parçaya dikkat ederken, bütünle ilişkiyi kuramadığı biçiminde açıklar". (Kırıışoğlu, 1991, 92)

2.4. Çocuk Resimlerinin İncelenmesi ve Tarihçesi

Çocuk resimleri yaklaşık iki yüzyıldan fazla araştırmayı içermektedir.

Başlıca üç düşünce çocuk resimlerine ilginin sebebini bizlere açıklamaya yardımcı olur. İlki; Sanayileşmeyle birlikte çocukların bilişsel kapasitesinin artırılması istenmesidir. Sanatın el becerilerini geliştirmesi beklentisi ile ucuz ve vasıflı iş gücü sağlanmaya çalışılmıştır.

Çocuk resimlerine ilginin sebebi olan ikinci yaklaşım ise Toplumsal kaygılarla ortaya çıkan düşünceden kaynaklanan çocuk eğitimi üzerine yapılan çalışmalardır. 19.Yüzyıldan sonra başlayan ve 20. yy. boyunca devam eden psikolojinin sosyal bir bilim olarak akademik çerçevede yeni bir perspektif geliştirmeye başlamasıyla çocuk resimleri, psikolojik boyutta incelenir. Bu da çocuk resimlerinin onların zihinsel yapılanmasını gösteren çalışmalar olduğunun düşüncesidir. Çocuk resimlerinin yorumlanmasındaki baskın sebep bu düşünceyle çıkış bulur. O dönemde çocuk resimleri çocuklar için estetik kaygıdan uzak görülür.

Daha sonra Franz Cizek'in çalışmalarıyla çocuk resimlerinin estetik yapı oluşturduğuna kanaat getirilir. İşte bu yaklaşım üçüncü yaklaşım olan çocuk resimlerine estetik bakış açısını oluşturur.

Çocuk resimlerine olan ilginin başlaması Jean-Jacques Rousseau'nun çocuklara ve onların eğitime yönelik düşüncelerinde odaklanır (1761). Rousseau çocuklar ile ilgili çalışmaların toplum açısından önemli olduğunu vurgular.

Çocuk resimleri ve anlatımları üstüne yapılan ilk çalışmalar, farklı yaşlarda çocukların yaptıklarını gözlemlemeye odaklanmıştır. Çocuk resimleri, sanatsal yaşamın evrelerini tarif eden ve çocuğun eğitimi için bu bulgunun önemini vurgulayan bir makale yazan Cooke'un (1885) ilk çalışmalarının konusuydu.

Ricci'de İtalyan çocuklarının resimlerini yayınladı ki bunlar muhtemelen ilk çocuk resimleri koleksiyonuydu (Malchiodi, 2005, 22).

Belki de çocuk sanatının bugünkü anlayışının başlangıcında İtalyan profesör Corrado Ricci bulunmaktadır. Ricci "L'Arte Dei Bambini" yayını ile okullardan toplanan çizim ve kil çalışmalarını yayınladı (1887).

Ricci çocukların resimlerinde bulunan kaba ve yanlış yapıların ısrarla devam ettiğini gözlemleyerek, zekâ eksikliği belirtilerini bu çizimlerin yansıtılabileceğini söyledi. (resim 36) belki de çocukların yanlışları kendi mantıklarına göre doğrudur.

Kerschensteiner (1905) "*Almanya'daki okul çocuklarının binlerce resmi üzerinde yaptığı inceleme sonunda çocukların yaşlarını da göz önünde bulundurarak üç temel kategoriye ulaşmıştır. Bunlar: şematik resim, görsel görünüşe göre çizilen resim ve üç boyutlu mekânı temsil eden resimlerdir*". (Yavuzer, 1992, 45). Daha sonra Rouma (1913) çocuklarının resimlerinde insan figürünün birbirinden farklı on evreden oluştuğunu fark etmiştir.

Belki de çocuk resimlerindeki bu ilk sınıflamaların en önemlisi Luquet'e (1913, 1927) aittir. Luquet'nin beş gelişim evresinden oluşan sınıflandırması, birleştirici bir kuramı içermesi ve Piaget'in daha sonraki çalışmalarını etkilemesi nedeniyle önemlidir.

Luquet, çocuk resimlerinin (Piaget'in deyimiyle zihinsel imge adı verilen) bir iç modele dayandığını varsayıyordu. Bununla birlikte gerek Luquet gerekse daha sonra Piaget, çocuk resimlerinin esas itibarıyla gerçekçilik niyetiyle çizildiği savını sürdürdüler.

Luquet'nin önerdiği resim gelişim evrelerinin sıralanışı, *"hem düzenleme ve grafik becerilerdeki gelişme evrelerini hem de çocuğun gerçeklikle ilgili niyetlerindeki gelişme evrelerini dikkate alıyordu"*. (Yavuzer, 1992, 45).

Çocuklardaki çizgisel gelişim bilişsel gelişime paralel izlenir. Çocuklardaki gelişim onların yaptığı resimlerle izlenebilir. Ayrıca resimler zekâ yaşına ilişkin ayrıntıları da barındırır.

Goodenough, resim yapmanın belli yönlerinin çocuğun zekâ yaşıyla örtüştüğü ve dolayısıyla zekâ ölçüsü olarak kullanılabileceği varsayımına dayanarak *Bir insan çiz (DAM) testini geliştirdi*. (Malciodi, 2005, 24). 1926'da resimle zekâ ölçümü adlı kitabını yayınladı. Bu çalışma ve bunu izleyen Harris'in çalışmaları da geleneksel yaklaşımın dışında, çocuk resmini zihinsel gelişimi değerlendirmek üzere kullanmayı hedefliyordu. (Yavuzer, 1992, 49).

Goodenough ve Harris'in yaklaşımı zekâ ölçümlerinde resimlerin kullanılması ve değerlendirilmesi ile ilgilidir.

"Modern psikolojinin ataları Freud ve Jung her ikisi de sanat, semboller ve kişilikler arasındaki bağlantılarla ilgilendiler. Freud imgelerin unutulmuş ya da bastırılmış anıları temsil ettiğini ve bu sembollerin rüyalar veya resimle anlatımlar aracılığıyla ortaya çıkabileceğini gözlemledi. Freud evrensel insan çatışmalarının ve nevrozun, ressamı sanatsal yaratıcılığa yönlendirdiğine inanıyordu. Bu gözlem, resimle anlatımın insan ruhunun iç dünyasını anlamaya giden bir yol olduğu inancını önce uyandırdı ve sonra da doğruladı". (Malchiodi, 2005, 25).

Freud'la birlikte sanat ve sembollerle çalışan bir diğer araştırmacı Jung'dur. Freud nevrozların ve içsel çatışmanın sanat eserlerini ortaya çıkardığını savunur. Jung da semboller yaratan hayal gücünün benliği geliştirmesinden bahseder. Ona göre rüyalarda var olan sembollerin kişinin sağaltımını sağlayan önemi vardır.

Çocukların insan figürü resimlerinin zekâyı değerlendirmede kullanan Burt (1921). Goodenough (1926) ve Harris'in (1963) yanı sıra diğer teorisyen ve araştırmacılar (Koppitz, 1968; Machover, 1949; Hammer, 1958) çocukların resimlerine gelişmenin ve kişilik özelliklerinin belirleyicisi olarak bakmaya başladılar.

Franz Çizek (1920) çocuk resimlerini estetik boyutta inceledi. ABD'deki çalışmalarında çocuk resimlerindeki özgür anlatıma verdiği önem sanat eğitmenlerinin dikkatini çekti. Çocukların yaratıcılıklarını geliştirmek için özgür kılınmaları gerektiğine, yetişkinlerin etkisinden uzak tutulması gerektiğinin önemine dikkati çekti. 1897 yılında çocuklar için bir sanat okulu açtı.

Kellog ve Lowenfeld çocukların resimlerindeki estetik gelişimleri incelediler. Kellog dünyadaki farklı kültürlerde yaşayan 30.000 den fazla çocuğun resimlerini kategorize ederek bir atlas ve anahtar yaratırken Lowenfeld, çocukların psikolojik eğilimlerini incelemiştir (Ünal, akt. Dülger, 2008, 33)

Lowenfeld, günümüzde halen geçerliliği devam eden incelemeleri içeren, çocukların kendilerini sanatsal olarak ifade etmelerinde onları doğal olan gelişme evreleri doğrultusunda yönlendirme biçiminde öğretmenlere uygun metotlar konusunun işlendiği "*Yaratıcı ve Zihinsel Gelişme*" Creative and Mental Growth (1947) kitabını yazmıştır.

Lowenfeld'e göre çocukların resimde fark edilen büyümesi, düşüncelerinin düzenlenmesi ve bilişsel yeteneklerin gelişmesine benzer. Bu bağlamda resimle anlatımlar, motor beceriler, algılama, dil, sembol oluşumu, duyuşal farkındalık, uzamsal oryantasyon gibi çeşitli alanlarda ortaya çıkan yeteneklerinin göstergesidir.

Lowenfeld fikirlerini Burt ve diğerlerinin ilk çalışmalarının çoğuna dayandırarak sanatsal gelişimin altı evresini tanımladı (Malchiodi, 2005, 103). Gardner (1980) ve Winner (1982) Lowenfeld'in resim yapma ve çocuk gelişimi alanındaki çalışmalarına devam ettiler. Her ikisi de çocukların yaptığı resimlerin onların bilişsel yeteneği gelişimiyle bağlantısını vurguladılar.

Arnheim bir psikolog olarak, resimle anlatıma farklı bir açıdan bakar ve 1940 - 1950'lerde yaygın olan, psikoanalitik etkilerin desteklendiği bir inanış olan çocukların resimlerinin sadece zekâlarının göstergesi olduğu ve yapanın duyuşal çelişkilerini ortaya koyduğu fikrinden ayrılır. (Malchiodi, 2005, 35). Arnheim'e göre *çocuk resimlerindeki gelişme bir algısal olgudur*. Bu gelişme algısal ayırısama süreci içinde gerçekleşir. Çocuk resimleri gerçek bir yaratmadır. Çocuk gördüğü nesnenin yapısal bir eş değerini resimlerinde yaratır. Arnheim, "*çocuğun çizgisiyle algısı arasında bağlantıyı*

kurarken bu işlemin ussal yanı ile birlikte gelişimsel yanını da vurgular" (Kırışoğlu, akt, Metin, 2009, 42).

Çocukların resimle anlatımlarının terapötik müdahalede kullanılmasına yönelik eğilim resim terapisi alanının doğuşunu tetikler. Yirminci yüzyılın başlarında psikoloji ve eğitime olan ilgi, 1940 ve 1950'lerin sonlarında resim terapisinin gelişimini etkiler. Resim terapisinin odağı sadece çocukların anlatımcı çalışmalarını çözmek değil resim yapma sürecini de söz konusu terapötik etkinin içine almaktır.

Resim terapisinin bir meslek olarak ortaya çıkması 1940'larda Margaret Naumburg sayesinde olmuştur (Malchiodi, 2005, 36). Psikoanalize duyduğu ilgi ve Walden'da çocuklara resim öğretmesi sonucunda Naumburg, resmi sembolik bir konuşma biçimi olarak görmeye başladı ve serbest resimle anlatımın psikoterapötik tedavi için faydalı olduğu sonucuna vardı (Naumburg, akt, Malchiodi, 2005, 36).

Naumburg'dan birkaç yıl sonra ressam, eğitimci ve resim terapisinde öncü olan Edith Kramer, çocuklarla resim yapmanın aslında var olan bir başka bileşenine işaret etti. Kramer (1993) resim terapisindeki iyileştirici potansiyelin yaratıcı çalışmayı harekete geçiren psikolojik süreçlerde yattığına inanıyordu (Malchiodi, 2005, 37).

İngiltere'de, çocuk doktoru Donald Winnicot (1971) çocuğun resminin terapist ve çocuk arasında bir iletişim aracı olarak kullanılabilmesi fikrini inceledi (Malchiodi, 2005, 38).

Winnicot "resim tamamlama oyunu" adını verdiği bir teknik geliştirdi. Kağıda çizdiği çizgiye çocuğun yeni bir çizgi eklemesini bekleyerek oluşturduğu çocuğun kişisel metaforlarını yansıttığı bir iletişim katalizörü olarak resmi kullandı.

Sanat terapisti psikolog Rubin (1984) çocuklarla yaptığı çalışmalarına sanat terapisini, yaratıcı oyunu ve resim eğitimini katmıştır. Resim yoluyla çocukları anlamada Rubin'in felsefesi hem sanatsal ifadeler yoluyla çocukların doğuştan var olan yeteneklerinin gelişmesinin hem de terapistlerin bu işlemi nasıl kolaylaştıracaklarının altını çizer (Malchiodi, 2005, 39).

Levick (1983) sanatsal gelişimin belli evrelere sabitlenmesi; Allan (1988) Jungcu yaklaşım ve sembolik iletişim; Cohen & Phelps (1985) ve Malchiodi (1990) şiddet ve istismar travmasının etkisi; Anderson (1992) ve Henley (1992) çocukların

resimle anlatımlarında özel gereksinim ve özürlü durumlarıyla gelişimsel açıdan incelenmesiyle ilgili konularda yaptıkları çalışmalar da resim eğitimi, resim terapisi ve psikoterapi felsefesini kullandılar.

Silver (1996) önce sağır çocuklarla, sonra öğrenme özürlü felçli yetişkinlerle çalışmalar yaptı. Çocuklarla yaptığı çalışmalarla onların bilişsel gelişiminin izlenebileceği Silver Resim Testini ve Bir Hikâye Çiz testini geliştirdi. Resim terapisi alanındaki araştırmacılar, son zamanlarda yansıtmacı resimlerde olan belli maddeler, elemanlar veya dışarıda bırakmalar yerine resim yapma süreci ve malzemenin etkileri gibi yapısal nitelikler aracılığıyla resimleri anlama yollarını araştırıyorlar. Örneğin Gantt ve Tabone (1998) tek tek özelliklere odaklanma yerine resimle anlatımın yapısını göz önüne alan bir değerlendirme aracı geliştirdiler. Benzer şekilde Cohen ve Cox'da (1995) yapısal özellikler, süreç ve içerik yoluyla resimle anlatımları anlamak için bütünleştirici bir yaklaşım geliştirdiler. Resimle anlatımın niteliklerine bakan bu yöntemler yetişkinlerin resimle anlatımlarına odaklanmasına rağmen her iki yaklaşımda da çocukların resimlerine ve diğer yaratıcı çalışmalarına yeni bir bakış için ümit vermektedir ve çocukların resimlerinin nasıl anlaşıldığına etki edebilir (Malchiodi, 2005, 42)

2.5. Çocuk Resimlerine İlişkin Yaklaşım ve Görüşler

Çocuk resimlerini inceleyen çalışmaların tarihçesini incelerken üç yaklaşımdan söz edildi. Bu yaklaşımlar da çocukların bilişsel kapasitesinin geliştirilmesi için yapılan çalışmalar, çocuk resimlerinin ruhsal açıdan incelenmesini içeren çalışmalar, çocuk resimlerine estetik ve sanatsal açıdan inceleyen çalışmalar tarihsel gelişim çerçevesinde incelendi.

Çocuk resimlerine yaklaşımları incelerken aynı konu başlıkları altında ele almak ve yorumlamak yerinde olacaktır.

2.5.1. Gelişimsel Yaklaşım

Gelişimsel yaklaşım, çocuğun neden çizdiği sorusuna, oyun kavramını kullanarak cevap vermeye çalışır. Bu yaklaşım çocuk resimlerini bilişsel gelişim, zekâ ve görsel algı vasıtasıyla açıklar.

Çocuk resimlerini çocuğun fizyolojik gelişim aşamalarına koşturarak sınıflandırılıp incelenebileceğini ileri süren bu görüşte konu üzerinde çalışmış en önemli araştırmacılar Kerschensteiner, Rouma, Burt, Luquet, Piaget ve Arnheim'dir (Bostancı, 2006, 22).

Çocuk resimlerinin incelenmesinde tarihsel süreçte gelişimsel yaklaşım değerlendirildiğinde Rousseau'nun izlenim ve çalışmalarıyla başlamak gerekir.

Rousseau; *"Çocuğun sanat eğitiminde ya da oyun sırasında yanlış yönlendirilmemesi gerektiğini söyler. Kopya edebileceği veya onun bilinçaltını etkileyecek ve sınırlayacak örnekler gösterilmemesini önerir. Bu sayede çocuk zihinsel ve algısal yeteneklerinin dışına çıkmaya çalışmayacak ve zorlanmayacaktır"* (Birsoy, 2007, 45)

Corrado Ricci, Rousseau'nun tam tersine örneklendirmenin çocuğun çizgisel gelişimini etkilemediğini savunur. Ona göre çocuk gördüğünü değil bildiğini çizer.

Bu dönemde çocuk resimlerinin öğrenmeyle ilgili olmadığı, gelişimin doğal sürecini içerdiği düşünülür. Bu nedenle çocuk resimlerinin her türlü etkilenmeden uzak tutulması beklenir. Böylelikle çocuk doğal gelişimini tamamlar (Kırıçoğlu, 1991, 48)

"Çocuk resimlerine ilk yıllardaki bu romantik yaklaşım giderek yerini gözlem ve incelemeye dayanan görüşlere bırakır (Kırıçoğlu, 1991). Dewey'e göre çocuk resimleri çocuğun çok yönlü gelişimini gösteren bir belge özelliğindedir. Ayrıca zihinsel gelişimi de gösterir. Çocuğun gelişim süreci içinde görme, algılama, düşünme ve çevresiyle tanışma sürecinde oyun ve sanatsal etkinliklere karşı dayanılmaz bir dürtü, içgüdüsel, dinamik bir istek vardır. Bu istek, çocukta hayal kurma-imgesel beceri, konuşma, yürüme becerisi ile birlikte veya daha önce de ortaya çıkabilir. Ancak, çocuğun çizme, boyama, yırtma, inşa etme gibi bazı aktiviteleri gerçekleştirebilmesi de kuşkusuz belirli bir kas olgunluğunu gerektirir" (Artut, 2004, 56).

Çocuk bilişsel gelişimine paralel kas kuvveti ve el koordinasyonu becerisine sahiptir. Bu çocuğun hazır bulunuşluk durumunu belirler. Eğitim için gerekli olan yaş standardının oluşturulması bu sebeptendir.

Çocuk resimleri onların zekâ gelişimleri ve kavram kuramlarıyla ilgilidir. Belirli nesne grupları içinde ayrılıklarını, karakteristiklerini gösterebilirse ve resimlerinde

bunu yansıtırsa, bu yansıttığı nesneyle ilgili, ortaya çıkardığı kavramın ne düzeyde olduğunun da bir sonucu sayılır. Bu bağlamda çocuk resimleri, çocuğun zekâ düzeyini de belirlemiş olur. Çocuk resimlerini açıklamada anahtar sözcük olarak kullandığımız ‘yaratıcılık’, ‘özgür deneyim’, ‘kendini anlatma’ terimleri ortaya çıkmıştır. Çocuk resimleri yaratıcı, estetik, zihinsel, toplumsal, bedensel tüm gelişimlerin itici gücü aynı zamanda göstergesi olmuştur. Çocuk tüm çevre etkileşimlerini, kendi hayatını resimlerinde yansıtır. Dışarıdan bir etkileşim olmadan kendini ifade etme şekli geliştiğinde yaratıcılık örneğini özgün bir biçimde ortaya koyar (Genç, 1990, 62).

Bu yaklaşıma dahil olan başka bir isim Cyrill Burt’a göre, çizim bir çeşit bireysel dışı vurum; dilin yetmediği durumlarda ortaya çıkan bir eylem olmasının ötesinde çocuğun kurgulama gücünü geliştiren bir etkinliktir.

Çocuk resim yaptığında duygusal, algısal, zihinsel boyutta işlem yapar. Böylece yaptığı çalışmalar onun zihinsel gelişimine fırsat verir. Soyut düşünebilir, kavramsal yargıları olur. Çocuk resimleri çocukların zekâ düzeylerini belirlemede bir ölçüdür.

"Sonuç olarak, çocukların çizimleri onların psiko-motor gelişimi, hayal güçleri, hafıza ve algılama kapasiteleriyle yakından ilişkilidir (Toomela, 2002, akt, Keskin, B, 2006, 86). Çocukların çizimleriyle kendi iç dünyalarının kapılarını başkalarına araladıkları ve bu çizimleri bir dil olarak kullandıkları görülmektedir. Çocukların çizimleri incelendiğinde bazı genel aşamaların (mesela, yuvarlak şekilden daha karmaşık şekillere; detaysız çizimlerden detaylı çizimlere; tek renk kullanımından çok renk kullanımına; farklı renklerle farklı duyguları anlatmadan aynı renkle farklı duyguları anlatmaya) olduğu kabul görse de unutulmamalıdır ki bu aşamalar her çocuk için geçerli olmayabilir. Hatta bu aşamalar her çocuk tarafından aynı zaman aralıklarında geçirilmesi gereken mutlak aşamalar değildir. Arnheim (1974) çocukların değişik aşamalardan değişik zamanlarda geçtiğini belirtmiş ve bazı çocukların bazı aşamaları atlayıp, bazı aşamaları da aynı zamanda geçirdiklerini ileri sürmüştür. Çocuklar bir sonraki aşamaya eriştiklerinde bir önceki aşamaya dair belirgin özelliklerin varlığını devam ettirebilmektedirler. Eğer çocuk yeni bir aşamaya geçtiğinde zorluklarla karşılaşırse daha önce geçmiş olduğu aşamalara gerileyebilir". (Keskin, 2006, 47)

2.5.2. Ruhbilimsel Yaklaşım

Arnheim (1992). sanatın işlevi konusunda şu gözlemlerde bulunmuştur: “ sanat, sıkıntılı dönemlerde, insanın varoluş koşullarını anlama aracı olarak ve bu koşulların korkutucu yönleriyle baş etmeye, dış gerçekliğin baş edilemeyen karışıklığından kaçıp sığınacak bir anlamlı düzenin yaratılmasına yardımcı olur” (Malchiodi, 2005, 56)

Bu yönüyle resimler ve sanatsal çalışmalar kişinin kendisini anlaması yolunda açılan bir penceredir. Kişi sanatsal anlamlandırmalar yoluyla var olan sorununu konuşabilir hale gelir. Sanat, sorunu tanımlama ve sorun ile baş edebilme sürecinde kişiye kılavuzluk eder. Psikolojide resim; derinlik, kurgu, renk gibi sanatsal açılardan uzak, salt ruhsal gelişim, ruhsal problemler açısından ilk kez 1890'da Binet tarafından ele alınmıştır. "Resimlerin Tefsiri" adlı yayınlara resmin psikolojik yanı ele alınmıştır. Alfred Binet'ten sonra birçok resmin ama en çokta çocuk resimlerinin psikolojik açıdan psikologlar tarafından ele alındığı görülmüştür (Arıcı, 2006, 58).

Çocuk resimlerinde ruhbilimsel yaklaşım sanatın sonucundan öte süreci ile ilgilenir. Etkinlik sürecinde çocuğun iç dünyasına yolculuğu konu alınır.

"Resim etkinliğine klinik açıdan bakıldığında, kişinin değerlendirilmesinde ya da ruhsal bozuklukların tanınmasında yararlı bir araç olduğu görülür. Çocuğu tanımaya çalışan hekim, bu yalın anlatım aracını, çocuğun iç dünyasını yansıtan bir teknik olarak değerlendirmektedir. Çünkü resim; çocuk için yapılması hem kolay, hem de oyun olarak algılanan bir faaliyet olduğundan çocuk ile ilgili bilginin tüm doğallığıyla Oltaya koymasına fırsat verir" (Yavuzer, 1992, 23).

"Çocuk resim yaparken aslında oyun oynar. Fakat bu oyun sırasında duyguları gerçektir ve spontandır. Resim yoluyla bilinçdışı yansıtılabilir, hatta çocuk bu yöntemle sorunlarını çalışabilir. Bu nedenle resim psikolojide önemli bir araştırma alanıdır. Çocuk resimleriyle sadece düşünce içeriğini, yaşantısını, sosyo-kültürel hikayesini yansıtmaz. Duyguları konuşmak için de resim en etkili araçtır. İster görsel materyal olarak üzerinde konuşulsun, isterse yaratım süreci içinde bulunulsun. Ruhbilimsel yaklaşım klinik yansıtmacı yaklaşımlar (Projektif yaklaşım) ve simgesel yaklaşım olmak üzere iki alanda incelenebilir. Çocuk resmini kliniksel yansıtmacı yaklaşımlarla açıklayan kuramların temelinde, Sigmund Freud tarafından öne sürülen psiko-analitik kuram gelir.

Freud'un kuramına göre, çocuğun resim çalışması bilinçaltında yatan istek ve korkulardan büyük ölçüde etkilenmektedir ama bu arzuların anlatımı, sembolik veya gizli olabilir. Hammer, evdeki sürtüşmelerden ve tartışmalardan yıpranmış çok küçük bir kızın resmini örnek olarak gösterir. Bu sıkıntılarını, evlerinin bacasından yükselen kalın duman tabakasıyla yansıtmaya çalışmıştır. Bu olayda resim, kızın evini bir kargaşa ve huzursuzluk ortamı olarak gördüğünü yansıtmaktadır. Duyguların bu şekilde yansıtılması duygu düzeninin ölçülmesi için çocuk resminin kullanılabileceği düşüncesini yaratmıştır. Psiko-analitik kuramın resme bakış açılarından biri de, bilinçaltında yatan istek ve duyguların resimde gizli biçimde de olsa anlatıldığı, resmin tehlikeli olabilecek ve bastırılmış duyguların dışarı dökülebileceği bir görevi görmesidir. Bu şekilde resmi yapan kişinin bir katarsis (arınma) yaşayacağını savunur. Bu aynı zamanda, sanat yoluyla tedavinin mantıksal temeliyle aynıdır" (Yavuzer, 1992, 42).

Psikolojide projeksiyon yöntemi ilk kez Freud tarafından tanımlanır.

"Projektif testler bireyin duygularını resim yoluyla projekte etmesidir. Birey resim yaparken bilinç altında var olan duygu ve düşüncelerini yansıtarak bilinç dışı bir savunma mekanizması oluşturur. Ruhsal uyum ve kişiliğin değerlendirilmesinde resimlerin kullanılması, klinik psikiyatride projektif yöntemlerin daha geniş bir şekilde kullanılmasını sağlamıştır (Yavuzer, 2003, 27). Projektif yöntemlerle (Rorschach mürekkep lekesi testleri gibi) resimlerin kişilik değerlendirilmesinde kullanılması sezgisel ve öznel izlenimlere dayandığından, resimlerle duyguların dışa vurulmasının değerlendirilmesinde tutarlı ve bir sistemin ortaya çıkması çok yavaş gelişmiştir. Freud'un kuramında yansıtma, bir savunma mekanizmasıdır. Net bir anlamı olmayan uyarıcıyı anlamlandırırken kişi kendini anlatmaktadır. Kişiliğin ölçümü ile yansıtma arasında ilişki kuran TAT testini geliştiren Murray olmuştur. Murray, projektif test terimini kullanmıştır. Bu tekniklerin önemini, niteliklerini ve kişiliği bütüncül bir yaklaşımla incelenmesi gerektiğini vurgulayan Frank, projektif yaklaşımlara, projektif teknikler adını vermiştir" (Özgüven, Akt.İnan, 2006, 42).

Freud'a göre sanat eserleri onları yapanların kişiliğini yansıtır. Çocuk Resimlerinde sembolik yaklaşım onların resimleri üzerindeki işaretlerin incelenmesidir.

"Çocuk bazı çizimlerde objenin kendisi değil, sembolik ve daha çok da o nesneyi tanımlandırır. Resim, nesnelerin simgelenmesinden çok başka düşüncelerin ve duyguların açıklanış şeklidir. Resim yalnızca yapısal tipi, karakteri değil geçmişteki ya da şimdiki yaşanmış öğeleri içeren tam bir kişiliğin yansımasıdır. Bir resmin analizi mekanın kullanılış biçiminde çizilen bir objede görünür. İçeriğinden başka bir anlam araştırmak, kişiliğin derinliklerini anlatan sembolleri ortaya çıkarmak demektir" (Yavuzer, 1992, 47).

Piaget; *"Resim yapmak çocuk için simgesel bir oyundur. Çocuğun bu oyunda ortaya koyduğu şey onun duygusal ve düşünsel yaşamıyla ilgili imgeleridir. Çocuğun uyum sağlaması gereken toplumsal, nesnel gerçekler dünyası ile çelişkileri, istekleri, sevinç ve tedirginlikleriyle bir iç dünyası vardır. Birinciye ortak anlatım aracı olan dil ile anlatabilen çocuk ikinciye bu dil ile anlatmayabilir. Bu nedenle çocuğun çocuk sanatı olarak adlandırılan -ki kesinlikle sanat değildir- bu ilk kendiliğinden simgesel anlatımları çevreyi toplumu kısaca nesnel gerçekleri, benimseme ile "ego" nun dışavurumunun bir bileşkesinden başka bir şey değildir"* der (Piaget, 1953 akt Kırıçoğlu, 1991, 75).

Öyleyse bu yaklaşıma göre çocuk resimleri estetik değerlerinden öte iç dünyayı anlatan ve tanımlayan değerleri barındırır. Bu nedenle 04-12 yaş arası resim eğitiminde çocuk içsel anlatım açısından desteklenmelidir. Estetik kaygı çocuk resimlerindeki gizli ruhu ve anlatımı yok eder.

Çocuk resimlerini inceleyen çalışmaların yanıtını aradığı sorulardan biride çocuğun niye resmettiğidir. Goodman ve Sully gibi bazı araştırmacılar, çocuğun çizimlerinde objenin kendisini değil sembolik yansıtmasını resmetmekte olduğunu ileri sürmüşlerdir. Çocuk yan yana çizdiği iki dairenin birini "baş" diğerini "vücut" diye tanımlarken aslında birbirine benzeyen bu şekillere iki ayrı anlam yüklemektedir. Aynı şekilde, Arnheim'a göre çizim nesnelerin görüntüsünü aktarmak değil, görsel ve duygusal deneyimleri birlikte ifade eden bir sembol üretmek demektir. Kellogg, Selfe ve Gardner gibi araştırmacılar da birbirine benzer savlar ileri sürerek, çizimin amacını ve

görsel, duygusal deyimlerin çocuğu tatmin edecek bir biçimde sembolize edilmesi olduğunu vurgulamışlardır. (Yavuzer, 1992, 30).

Bu nedenle çocuk resimleriyle benliğindeki, yaşantısındaki anlatımları canlandırır. Kendisine açıklayamasa da nedensiz çizgileriyle bile iç dünyasının onarımı için bir sebep gizlidir. Lowenfeld'a göre resim yapmanın en önemli sebebi kendini sanatla ifade etmenin sağladığı tatmindir.

“Bilinçaltı, cinsel doyum, saldırganlık ve yıkıcılık gibi güdülerin kaynağıdır. Bilinçaltında yatan duygular, resimlerde gizlenmiş bir biçimde de olsa ifade edilir. Öyleyse resim tehlikeli olabilecek ve bastırılmış olarak tanımlanabilecek duyguların dışa vurulabildiği bir güvenlik supabı görevi yapar. Resim sayesinde bastırılan duyguların arıtılabileceğini ileri süren bu düşünce, sanat yolu ile tedavinin ardında yatan mantıksal temeli oluşturmaktadır” (Yavuzer, 1992, 26-27).

2.5.3. Sanatsal Yaklaşımlar

Çocuk resmini sanatın, saf ve yalın kökeni olarak ele alan yaklaşım, çocuk resimleri ile bazı modern sanatçıların resimlerini eş değerde görmeye kadar gidiyordu. Önceleri çocuk resimleri yetişkinlerin standardına göre değerlendirilirken, sonraları ise büyüklerin resimleri çocukların standardı temel alınarak değerlendirilmeye başlandı. Hatta Picasso, Klee ve Debuffet'in Resimlerindeki çocuksu simgelerin bu benzetme içinde ele alındığı bile olmuştur. Fakat Klee bu yargıları kabul etmeyerek kendi yaratılarının kaynağı ile çocuk resimlerinin kaynağını ayrı kategorilerde görmüştür (Kırışoğlu, 1991, 64).

Sanatsal yaklaşım çocuk resimlerini estetik boyutta değerlendirir. Çocukların iç dünyalarına ait duygular simgeler yoluyla aktarılır. Bu yaklaşımda simgeler sanatsal değer kazanır.

Çocuk resimlerini sanatsal bir yaklaşımla ele alan bu araştırmaların en belirgin ortak görüşü çocuğun duygusal, algısal ve entelektüel deneyimlerini çizdiklerine yansıtmakta olduğuna işaret etmesidir. Hem Lowenfeld hem de Arnheim ve Kellogg bir yandan erişkin sanatçı ile çocuk arasındaki ayrıma dikkat çekmekte, bir yanda da sanatçıyı sanatçı yapan düşünsel, duygusal ve algısal sürecinin çocukta da var olduğunu

vurgulamaktadır. Çocuğun yaratıları sanat olarak ele alınabilmişse de yetişkinlerin sanatından bağımsız olduğu açıkça ortaya konmuştur.

"Örneğin: Herbert Read, bu konuda başlıca ayırımın bir olgunluk farkından ileri geldiğini öne sürmektedir. Ona göre bir başka fark ise, kassal güç ile süreçler arasındaki bağlantı ve işbirliği açısından kendini gösterir. Bunu teknik beceri ya da teknik ustalık olarak tanımlamak olasıdır. Küçük çocuk için önemli olan güzellik ve çirkinlik değildir. Onun dünyasında estetik kaygıdan çok tüketilen çaba ve edinilen zevk önemlidir. Her ne kadar yaratma davranışı bakımından sanatçıya benziyorsa da ondan düşünce ve teknik açıdan tamamen ayrılmakta olduğu unutulmamalıdır" (San, 1977, 137).

Çocuk resim yaparken kendi iç dünyası içinde estetik kaygıdan uzak çalışır. Onun spontane, sade anlatımı sanatçı yaratılarından farklıdır. Çocuk resimlerindeki bu kendiliğinden izlenen gelişim kişilik ve algısal gelişimi de peşinde getirir. Bu görüşe göre, sanat; kişinin psikolojik gelişmesinin bir ürünüdür ve sanatsal gelişmenin özü de algısal gelişmedir. Bu gelişmenin zihinde oluşan durağan boyutu ile yapıt üzerinde bütünden ayrıntıya, yalından karmaşığa doğru gelişen dinamik boyutu sanatsal gelişmenin yapısal ana çizgisini oluşturur. Bu süreçte kağıt üzerinde elde edilen her değişim, bir başka değişimi gerektirir. Ürün böylece değişe değişe en üst aşamasında bütünlüğe ulaşır. Zamana, yere, yaşa bağlı olmaksızın gelişen bu sanatsal biliş sürecinin yapısal karakteristiği çocukta da yetişkin sanatçıda da sıradan insanda da aynıdır. Buna göre çocuk resmi ile sanatçıların yapıtları arasındaki benzerlik gelişimsel anlamda değil sanatın oluşum süreciyle ilgilidir.

Çocuk resimlerine romantik yaklaşım, sanatın kökenini arama, sanatın değişme sürecine ışık tutma ve yapısal benzerlik diye incelenirken çocuk resimleri sanat katına ulaşır (Kırıçoğlu, 1992, 76).

Resimlerin estetik boyutuna ilgiyi vurgulayan bir başka görüş de çizik tarafından vurgulanır. Avusturyalı sanatçı eğitimci Çizek, çocuk resimlerindeki anlatımcılığın sanat eğitimindeki önemi konusuyla ilgili gözlemlerini yansıtır. Ona göre çocukların resimleri yetişkinlerin resimlerinin ilkel modeli değildir. Çocuk resimleri ayrı birer sanattır

Çizek, çocuk resimleri içten olduğunda, nitelikli bir bütün oluşturduğunda, çocuğun yaşı ile uyum içinde bulunduğunda çocukların her bir ürünün güzel olduğunu savunur. Bu ünlü görsel sanatlar eğitimcisi, çocukları hayatlarındaki olaylara kişisel tepkilerini görsel biçimlerde sunmaya teşvik etmiş, yaratıcı gücün gelişmesini kendisine görev edinmiştir. Çizek, ergenlik çağında çocuğun sanat yetisinin yok olacağını, bu yetinin tekrar uyanması için her şeye yeniden başlaması gerektiğini savunur. (Kırıçoğlu, 1992, 76).

2.6. Çocukların İç Dünyalarının Sanatsal İpuçları

2.6.1. Teknoloji ve Çocuk Resimleri

Çocukların ailelerini, evlerini ve ev yaşamlarını çizdikleri resimlerin benzersiz anlatımcı niteliği, yaşamlarındaki önemli olan diğer kişileri nasıl gördükleri üstünde önemli bilgi sağlar. Bu anlamda çocukların resimleri kendilerini hayatta nasıl gördüklerinin, sadece kişiliklerinin dışavurumu değil, aynı zamanda kişisel gözlemlerini, değerlerini, yargılarını, başkalarını algılayışlarını ve aile okul cemaat ve toplumsal ilişkilerini yansıtan benzersiz bireysel anlatımdır. Çocukların toplumdaki cinsel rolleri algılayışının genellikle yetişkinler (anne, baba, bakıcılar öğretmenler ve diğerleri) tarafından aktarıldığı ve kitaplarda okuduklarından, televizyonda ve sinemada gördüklerinden etkilendikleri açıktır (Malchiodi, 2005, 103). Bu bağlamda çocuk resimlerinin teknolojiden etkilenmesi kaçınılmazdır. Teknoloji her geçen gün yaşantımızda daha da önemli bir yere sahip olmaktadır. Son yıllardaki teknolojideki hızlı gelişmeler her alana olduğu gibi eğitime de yansımış ve eğitim alanında birçok değişime sebep olmuştur. Bilgisayarın okullara girmesi son yirmi yılda eğitimde meydana gelen büyük değişikliklere örnek olarak verilebilir.

"Hızla günlük yaşantımızın bir parçası haline gelen bilgisayarlar artık çok erken yaşlarda kullanılmaya başlanmıştır. Artık çocuklar doğdukları andan itibaren teknoloji ile karşılaşmakta ve küçük yaşlardan itibaren onları kullanabilmektedirler" (FALAN, Tuarul, 2002, 43).

Günümüzde teknoloji gereklilik olmaktan çıkmış zorunluluk halini almıştır. Kişisel bilgilerin saklandığı, iletişimi ve eğitimi içinde barındıran bir kullanıma sahiptir.

"Teknolojinin erken yaşlarda kullanımı konusundaki çalışmalar, bu yaş grubunun fiziksel, duygusal, dil ve bilişsel gelişimini göz önüne alarak, teknolojinin bu gelişimsel alanları nasıl etkilediğini tartışmaktadır. (Bransford, Brown ve Cocking, 1999, 52; Healy, 1998, 46). Teknolojinin uygun koşullarda ve uygun yazılımlarla kullanılması öğrencilerin dil ve bilişsel gelişimine olumlu yönde katkıda bulunmaktadır. Healy çalışmasında (1998) yeni teknolojilerin çocuklara yaparak, yaşayarak öğrenecekleri bir çevre oluşturduğunu ve onlar için anlaşılması zor ya da soyut kavramları görselleştirerek anlaşılmasını kolaylaştırdığını vurgularken, Papert (1998) bilgisayarların çocuklara somut yaşantılar sağladığını; çocukların bilgisayarları kontrol edebildikleri ve arkadaşlarıyla etkileşim içinde oldukları sürece bilgisayarların çocukların üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu belirtmektedir" (Akkoyunlu, Tuarul, 2002, 25).

Çocuklar küçük yaşlarda bilgisayar ve teknoloji ile karşılaşmaktadırlar. Soyut kavramların somutlaştırılması, eğitimin daha görsel ve işitsel özellik kazanması onlar için önemli bir avantajdır. Bilgisayar teknolojisindeki gelişmelerde metin, müzik, resim, çizgi film, video gibi görsel ve ses unsurlarını kolayca işleyebilir hale getirerek bu imkânları bireysel kullanıcı düzeyinde hizmete sunmuştur. Eğitim ortamında geleneksel anlatım metotları yerine değişik ifade biçimleri birbirini engellemeyecek şekilde anlamlandırılarak kullanılması önerilmektedir. Görsel unsurların insanlar arasındaki iletişimde büyük kolaylıklar sağladığı bilinmektedir. Yüzlerce ciltlik bilgi bir belgesel filmle ifade edilebilmektedir.

"Görsel unsurlar, dikkat çekme, güdüleme, bilgi kaynağı olma, soru sorma, öğrenmeyi somutlaştırarak anlamlı kılma ve bilgi organizasyonuna yardımcı olma amaçları doğrultusunda kullanılabilir. Çünkü görsel açıklamalar, bilginin ortaya çıkardığı, ilişkilerin somut olarak resimsel ifadeleridir. Çevreyi algılamada ve çevre ile ilgili bilgilere anlam vermede, zihinsel olarak kolay algılanabilen görsel unsurlar tercih edilebilir" (Akpınar, 1999, akt. Alan, 2009, 52).

İnternet ve bilgisayar çocukların oyun oynayarak öğrenmelerini sağlayan bir araçtır. Çocuklar bilgisayar kullanımıyla deneyimledikleri sorunlara pratik çözümler üretebilmektedirler. Görsel zenginlik hayal güçlerini arttırmaktadır. Bilgisayardaki problem çözme programları ve eğitici oyunlar sonucunda çocuklar daha fazla keşfetme

imkanına ve bu şekilde bir şeyleri keşfederek öğrendiklerinden öğrenme daha kalıcı hale gelmektedir. İnternet kullanımı çocukların yaratıcılıklarını desteklemekte, hayal güçleri gelişmekte ve eleştirel düşünebilmelerini sağlamaktadır. Bilgisayar, çocukların dil gelişimi, kavram gelişimi ve problem çözme becerilerinin gelişiminde etkilidir (Çakmakçı, 2009, 31).

İnsanda öğrenmeleri en fazla etkileyen görme organının göz yardımı ile görsel kültür ürünleri içinde yer aldığı bir dizi imaj, düşünceler ve değerlendirmeler bireye daha hızlı kazandırılır. Görsel kültür ürünleri ya da geniş açılımı ile kültür ürünleri (resimler, heykeller, müzikler, reklâmlar, çizgi filmler v.s.) ideolojiden ve ideolojinin yeniden üretiminden yani kitle kültüründen bağımsız olarak düşünülemez. (Askaroğlu, 2006, 12)

Kültürel etkiler görsel kültür ürünlerinde kendini gösterir. Teknoloji dezavantajlarından biri de budur. İdeolojik etkilere maruz kalma ya da kültür farkı. Her iki olgu ebeveynlerin dikkatli olmalarını gerektiren önemli konulardır. Günümüzde çocuklar erken yaşlardan başlayarak televizyon ve internetteki güçlü görsel öğelerle fazla içli dışlı oluyorlar. Gelişimlerinin kritik döneminde bunun bir neslin dünyayı algılama biçimini şekillendireceği gerçeği kimilerimizi endişelendirir. Bu kaygının birçok yönü vardır. Bir tanesi içerikle ilgilidir. Çocuklukta güçlü görsel öğelerle (şiddet, cinsellik) fazla haşır neşir olmaktan kaynaklanan kaygının bir diğer yönü, televizyon ve internetin yaratıcılık ve özgünlük üstünde yapacağı olumsuz etkidir. TV ve filmlerden gelen görsel uyaranlar tamamen edilgendir, internetten alınan çoğu uyaranda öyle. Robin Hood ya da Harry Potter okuyan bir çocuk kendi başına imgelemeyi ve hayal etmeyi öğrenmektedir. Ancak Claire'in Harry ve Hogwarts'a ait imgelemi, eğer okumaktan kaynaklanıyorsa, edilgen olmaktan çok aktif olarak oluşturulmuş ve Owen'inkinden farklı olacaktır.

Ancak Clair'de de, Owen'da da Harry ve Hogwarts'ı filmde izledikten sonra, bu güçlü görsel imge büyük olasılıkla kendi yarattıklarının yerini alacaktır. Birçok çocuğun zihninde yarattığı birçok Harry yerine, artık çocukların kendilerinininkini yaratmaktansa pasif olarak kabul edecekleri tek bir “standart Harry” vardır (Andereasen, 2009, 21)

Çocuklar edilgen olarak edindikleri imajlara yenilerini ekleyememektedirler. Yaratıcılıklarındaki kısıtlanma ya kullanmayan ve geliştirmeye ihtiyaç duymadıkları el

becerilerinden ya da mükemmele ulaşamama kaygısıyla yapılan resimlerinden kaynaklanmaktadır.

Sunulandan etkilenim açısından düşünüldüğünde, *"ilk çocukluk dönemlerinden itibaren çocuklar, kendilerine model olarak seçtikleri, televizyondaki dizi kahramanlarının özelliklerini günlük yaşamlarına ve oyunlarına yansıtmaya başlarlar. Televizyon dizi kahramanı, çeşitli davranış ve hareketleriyle, çocuktaki saldırganlık dürtülerini harekete geçirebilir ve onu saldırgan yapabilir. Çünkü çocukta dürtülerini dizginleme yeteneği çok zayıftır"* (Mutlu; 1997: akt Askaroğlu, 2006, 14).

Teorik olarak, fantezi ve oyunun çocukların bilişsel gelişmesinde önemli bir rolü olduğu ileri sürülmüştür. (White, 1959). Büyü içeriği olan görsel yayınların yaygın olmasına rağmen, çocukların bilişsel ve sosyal gelişimine etkileri konusunda şaşırtıcı derecede az şey bilinmektedir. (yaratıcılık film Eugene Subbotsky, Claire Hysted, and Nicola Jones). Büyülü bir ekranın çocuklar da farklı düşünce ve ardından yaratıcılığı teşvik ettiğini gösterir. Büyüsel düşünce çocuklara fantastik hayali dünyalar yaratmak için olanak sağlar ve bu şekilde birden fazla bakış açısı ve hareket görüntüleyerek çocukların kapasitesini artırır.

"Çizgi filmlerin neden bu kadar izlendiği konusunda Katherine Wolf ve Majorie Fiske'nin düşünceleri şöyledir: Normal bir çocuk genelde egosunu güçlendirme aracı olarak çizgi hikâyelerini okur, filmleri seyreder. Çocuk çizgi kahramanlarda ego deneyimini bir takım yansımalarla genişletmeye çalışır. Daha sonra maceracılık aşamasında yenilemeyen bir kahramanda egosunu tatmin eder. Son olarak kendi ayakları üzerinde durur ve hayatın kendisi demek olan gerçek maceranın hakiki çizgi kahramanlarını benimser. Yetişkinlerin de çizgi kahramanları aynen çocuklar gibi tutku ile seyretmelerindeki tek neden, onları bir rahatlatma ve gevşeme aracı olarak kullanmalarıdır" (Turan, 1996: akt Askaroğlu, 2006, 28).

Levick (1997) çocukların resimlerinde cinsiyet farklılığını belirmesi üzerine, çocuklarla yıllarca yaptığı çalışmalardan ilginç bir gözlemi aktarır; "1960'larda sanat terapisine yeni başladığım sıralarda, henüz televizyon masumiyet dönemindeyken çocukların çoğunun 7 yaş civarında çöp adam figürleri yaptığını öğrendim. Beklenen davranış buydu, çünkü çocuklar cinsiyet farklılığıyla ilgilidirler... 1970'lerde çöp

adamlarda oluşan değişiklikler dikkat çekiciydi. 7 ila 9 yaş arasındaki çocuklar figürlerine kadınla erkeği ayıran cinsiyet özellikleri katıyorlardı... Çocuklar için geçmiştekenden daha erken yaşlarda cinsel karakterler çizmek doğallaşıyordu çünkü çocuklar televizyonda kadın ve erkek arasındaki özellikler ya da farkların vurgulandığını görüyorlardı (Malchiodi, 2005, 106)

Teknoloji, sanat eğitimi açısından düşünüldüğünde çocuklara olumlu, olumsuz etkilerinin olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Sanat eğitimi teknoloji ile birlikte kullanıldığında; çocuklarda araştıran, inceleyen, sorgulayan, hoşgörülü, özgür düşünceli etkiler sağlayabilir. Ayrıca, çizgi filmler görme, ayımsama (görsel duyarlılığın gelişimi) ve görsel olan her şeyin netleşmesine olanak sağlayan aktif bir algılama süreci olduğundan beceri kazanmalarına imkân verebilir ve sanat eğitiminin amaçlarına hizmet edebilir (Alan, 2009, 26)

İyi program ve video filmler çocukları başka şekilde göremeyecekleri yerler ve şeylerle tanıştıracaktır, ayrıca bu kitle iletişim araçları çocukları yeni kavramlarla tanıştırmamanın etkili bir yolu olabilir. (Andereasen, 2009, 13). Fakat unutulmaması gereken insanın yaşantısal kazanımlarının kullanılmasıyla yaratıcılık süreci başlar.

“İnsan yalnız aklıyla öğrenmez, duygularıyla da öğrenir. Özellikle sanat, aklın ve duyarlılığın birleşmesidir.” diyen Talip Adaydın’ın sözünden yola çıkarak çocukların görsel algılarının zenginleştirilmesinin ötesinde; yaşayarak, deneyimleyerek elde edecekleri doyum, medya ve teknolojik malzemelerle harmanlanarak amacına ulaşır.

2.6.2. Aile ve Çocuk Resimleri

Çocuk resimleri, *çocuğun çevresi, aile, anne, baba, kardeş ve arkadaş ilişkilerini ortaya koyabilir. Maret’te göre, resimde rastlantı yoktur. Her şey zorunludur. Her resim sembolik bir bilmece olarak öznenin (suje) duygusal halini, onun bilinç dışı hareket etme ya da cevap verme biçimini ifade eder* (Manning, 1987). Bu nedenle resimsel anlatım çocuğun aile ilişkilerinin anlamlandırılması ve yorumlandırılmasında kullanılan ve araştırma konusu olarak güncelliğini sürdüren bir anlatım yöntemidir. Bu yöntem çocuğun penceresinden aileye bakmamızı sağlar.

"Bir çocuk kendini ailesi, arkadaşları ya da öğretmeni ile birlikte resmettiğinde, resim yoluyla onların kendisiyle olan ilişkisini, kendisinin

de grupla ve başkalarıyla olan dinamik bağı yansıtmış olur" (Yavuzer, 1992, 91).

Bu bağ çocuğun diğer bireylerle olan ilişkisinin anlatımında önemli yer tutar. Mahalle, ev, okul, vs. gibi imgelerle çocuklar kendilerini ya da çevreleri ile ilişkilerini, hissettiklerini, yaşadıklarını anlatır. Ayrıca çocuk başkalarıyla ilişkisine göre kendine bakışını da aile resimleriyle yansıtır.

Çocuğun çizdiği insan, güneş, bulut, dağ, hayvan, çiçek, ağaç, ev ve yol figürleri onun ilk kompozisyon örnekleridir. Çocuk benzer olanları genelleyip farklı olanları ayırdıktan sonra kendine göre yarattığı bir dille olayları organize ederek kompozisyon oluşturmaya dört yaşında başlar.

Mott (1954). yaptığı araştırmada 4 ve 5 yaşlarındaki çocukların kendi anne ve babasının resimlerini karşılaştırmıştır. Çocukların annelerini kendilerinden uzun babalarından kısa çizdiklerini görmüştür. Ayrıca annenin resmindeki detayların daha fazla özen gösterildiği ve ailenin merkezine yerleştirildiğini fark etmiştir. Britain (1970) ise 4 ve 5 yaş grubu çocuklarda stresin aile resmine etkisi olduğunu araştırmasında bulmuştur. Stres altında kalmış çocukların resimlerinin yamuk, düzensiz, parçalanmış ve çizgi kalitesinin zayıf olduğunu tespit etmiştir. Britain dinamik savunma mekanizmasının resme yansıtıldığını düşünmüştür (Güven, 2009, 71).

"4-6 yaş grubu çocuklarda insan resmi önemli hale gelir. Bu dönemde çocuklar kendilerinin, anne-babalarının, kardeşlerinin ve kendilerine anlamlı gelen diğer kişilerin resimlerini yaparlar. Çocuğun resimlerinde görülen kişilerarası ilişkiler, kendine bakışını da yansıtır. Özellikle çocukların çizdikleri aile resimleri çocuğun, ailesindeki diğer bireylere karşı tutumunu, aile içindeki rolünü, kendini aile içinde nasıl algıladığını ve yetişkinlerle arasında olan problemleri çözme biçimini ortaya koyar" (Yalçintas-Tarancı ve Darıca, akt, Okyay, 2008, 54)

Çocuklar sadece bulundukları yeri ve aile içindeki konumlarını olduğu gibi yansıtmazlar. Onlar bazen yaptıkları resimlerde bulunmak istediği yerleri çizebilirler. Hızlı bir gelişim süreci içinde olan çocuğun yaşı ilerledikçe kompozisyon çalışmaları gelişerek devam eder. Çocuğun çizgileri daha belirgin, daha düzgün, daha gerçekçi olurken yan yana çizilmiş figürler arasında her zaman mantıksal bir bağ kurulamaz (Güven, 2009, 73).

Çocuk aile resimleri yaparken kendine verdiği değeri ve aile birlikteliğini kendisini konumlandığı yer ile gösterir. Çocuk bilinçsiz olarak aile resimlerinde duygularını dışa vurumu olan biçim ve içerikler kullanır. Örneğin kendini önemsenmiyor olarak düşünüyorsa ortamdan ayrı bir yere kendisini konumlandırır. Aileden soyutlanma hissini yansıtırken aile arasına ayırt edici nesneler koyar. Kendisine resim içerisinde yer vermeyebilir. Bu, çocuğun kendisini gruptan ayrı hissettiği düşüncesini yansıtır. Yine aile üyelerini dahil etmeyebilir. Bu, çocuğun aile üyelerinden yabancılaşma, öfke ya da kabul edilmeme hissini yansıtabilir. Resimde bir aile üyesinin yok sayılması, çocuğun o kişiden uzaklaşmak istemesi ve kabul etme istememesinin bir simgesi olabilir. Bunun aksine çocuk aile dışından kişilere resminde yer verir. Bunun sebebi çocuğun resme kattığı kişiyle olan yakınlık ve kabullenme duygularının yansımalarıdır. Beraber yaşamadığı bir aile üyesine resminde yer veriyorsa ailenin boşanmasını kabul etmek istemediğini betimliyor anlamına gelir. Evde sözü geçen ya da çocuğun önemseydiği aile üyesi fiziksel özelliklerine bakılmadan bulunduğu şekilden büyük resmedilir (Di Leo, 1983, 72). Çocuk bu hissiyatları dile getiremeyebilir fakat resimlerle birlikte bizlere yansıtır (Chandler, Johnson, akt. Okyay, 2008, 76).

Hulse'a göre çocuğun çizdiği aile resmi, çocuğun aile yapısını gösterir. Çocuk resimler yoluyla oedipus ya da elektro kompleksini çözümler. Resimler çocuğun kendisi hakkında düşüncelerini, heyecanlarını ve fantezilerini betimler.

"Çocukların ailelerini çizerken figürleri ve görsel sınırları nasıl yerleştirdikleri onların aile ilişkilerini algılayışları konusunda fikir edinmemizi sağlamasına rağmen kesin olarak bir karara varmak zordur. Örneğin bir figürü diğerlerinden ayrı bir yere çizme, sınırlar içine hapsetme başkalarından kaçmanın bir ifadesi olarak düşünülürken bazı çocuklar için bağımsızlığın ifadesidir. İstismarcı davranışların görüldüğü ailelerde çocuk korunma ve kaçma duygusu ile resimde sınır yaratabilir" (Malchiodi, 2005, 107).

Koppitz'a göre, çocukların ailelerine karşı olan hislerini aile resimleri ortaya koyar. Şöyle söylemektedir: "Çocuklar farkında olmadan ebeveynlerine ve kardeşlerine olan negatif duygularını şekillerini düzgün çizmeyerek, işaret ve sembollerle göstermektedirler" (Gillespie, 1994, akt. Okyay, 2008, 42). Çizimlerinin analizinde aile bireylerinin dışlanması, büyüklüğü ve figürün bulunduğu pozisyonu önemlidir. Di Leo,

aile resminin çocuklardaki davranış bozukluklarının sebeplerinin belirlenmesine yardımcı olduğunu görmüştür. Çocukların önemli hissettikleri aile bireylerine duygusal parçalar eklediklerini bulmuştur. Resimleri değerlendirirken şu noktalara dikkat etmiştir:

Aile bireylerinin ya da kendisinin dışlanması, ailede eksik olan kişi negatif duyguların sahibi olabilir. Aileden uzaklaştırılmak istiyor olabilir. Kendisini resimde çizmemişse özgüven eksikliği ya da kendini aileye ait hissetmemekle ilgili duyguların ifadesi düşünülebilir. Çocuğun aile içerisinde ebeveynlerine olan yakınlığı, çizimlerinde kendilerini kardeşlerine göre ebeveyn figürlerine daha yakın bir kompozisyon içerisinde resmetmesini sağlar. Bunun yanı sıra çocuk kendisini soyutlanmış hissi sonucunda bir kenarda, aileden uzak konumda resmedecektir. Annesiyle beraber kendini yan yana çizen bir çocuk, annesinin bir başka kişiyi daha çok sevdiği düşüncesinin sonucu olarak o kişiyi ailenin dışına iterek kendi istediği şeyleri gerçekleştirme arzusunu gösteriyor olabilir (Gillespie, 1994, akt. Okyay, 2008, 42).

Ailenin başka herhangi bir bireyiyle aynı şekilde veya aynı kıyafetle çizilmesi, figürlerin giysileri aynı ya da benzer çizilmişse bu iki figürün yakınlıklarını ifade eder. Eğer figürlerden birisi kendisini ifade ediyorsa diğer figürle kurduğu özdeşimin ifadesi düşünülmelidir. Ailedeki rolü, etkileşimi ve izolasyonu, *Bazen de ailede olmayan biri resme dâhil edilebilir. Bu genellikle çocuğun o kişiyle kurduğu yakın ilişkisinin ifadesidir. Çocuğun birlikte yaşamadığı bir ebeveyni resme dâhil etmesi, anne babanın boşanması durumunda, bunu kabullenemediğinin bir göstergesidir. Bu gibi durumlarda anne baba yan yana ve el ele çizilebilir* (Chandler, Johnson, akt. Okyay, 2008, 43).

Daha önce de söz edilen çocukların kendisini olmak isteği durumunda çizmesi o konuyu kabullenememesinden kaynaklanabilir. Çocuk böyle durumlarda kaybedilen yakını resimlerine dahil eder.

Aileleriyle uyumlu çocuklardan ailelerinin resmini yapmaları istendiğinde anne ve babasını, kardeşlerini, kendisini son derece güzel, bireysel özellikleriyle, ayrıntılarıyla, yaratıcı bir biçimde çizerler (Malchiodi, 2005, 222). Sağlıklı çocukların tersine ailevi sorunları olan, kendisini stres ve baskı altında hisseden, ev hayatının şiddet ve kargaşa içerdiğini düşünen ve negatif bir aile düşüncesine sahip olan çocuklar aile resmini çizmeye karşı direnebilirler (Di Leo, akt. Okyay, 2008, 43).

Sorunlu ailelerin çocuklarında resimdeki bireylerde şekil bozuklukları görülebilir.

Burns ve Kaufman tarafından 1970’de “Kinetik Aile Resmi Çizimi Tekniği” önerilmiştir. Kinetik olmayan resim çizimine göre yönerge şöyledir: “Siz dahil olmak üzere aile resminizi bir şeyler yaparken çizin. Herkesi çizmeye çalışın ancak çizgi film karakteri ya da çöp adam gibi olmasın. Unutmayın herkes bir iş yaparken çizilecek”. Kinetik aile resmini analiz ederken figürün durağan hali değil yapılan iş veya hareket değerlendirilmektedir. Aile bireylerinin gruplanma stilleri veya altının çizilmesi evdeki güvensizliği temsil etmektedir. Annenin yemek yaparken, babanın gazete okurken tasvir edilmesi olumlu durum olarak değerlendirilir. Ancak annenin temizlik veya ütü yaparken, babanın ise araba kullanırken veya çimleri kesiyorken çizilmesi olumsuz olarak değerlendirilir. Kinetik aile çiziminde ailenin ne yaptığı önemlidir. Kavga mı ediyorlar? Oyun mu oynuyorlar? Diğer aile üyeleriyle ne yapıyor, yalnız mı, hangisine yakın? Kinetik aile resmi yazarların klinik tecrübelerine dayanmaktadır. Formal yollar ile geçerlilik ve güvenilirlik analizi ispat edilmemiştir (Güven, 2009, 24).

Çocukların yaptığı “aile” resimlerinin yorumlanması çocuğun çizimi bilişsel gelişimi ve kişilik özellikleriyle paraleldir. Bu nedenle çizimler yorumlanırken öncelikle gelişimsel özellikleri göz önünde tutulmalıdır. Yaş dönemine uygun çizim yapması önemlidir. Gelişimsel değişkenler çizimde şekillerin bütünlüğü, yer çizgisinin kullanılması ve perspektif kullanımı gibi özelliklerle kendisini gösterebilir.

Çocukların aile resimlerine sanatsal gelişim evresinin de etkisi vardır. Örneğin çocukların insan prototipleri ve ilk insan figürlerini çizdikleri evre üçte (4-7 yaş) yerleşim üstüne yargıda bulunmak zordur çünkü bu evrede imgeleri kompozisyonun içine özgürce yerleştirirler. Gerçekçilik evresinde çocuklar ailelerinin resimlerini çizmek istemezler çünkü resimleri fotoğraf gibi yapmayı beceremezler. Bazen ergenlik öncesi dönemlerdeki ya da ergenlik dönemindekiler ödevi tamamlayabilmek için çöp adamlar (kit.res.) gibi daha önceki biçimlere gerileyecektir (Malchiodi, 2005, 108).

Çocuk resimlerinin üzerinde yorum yapmadan önce onların yaş dönemlerine uygun gelişim süreçlerini iyi bilmek gerekir. Örneğin çocuk 4 yaşından önce çizimlerinde kol çizmez Çizimlerinde kol 6 yaşından sonra görülmeye başlar. Aile bireylerinin çiziliş sırası bu bağlamda çok önemlidir. Sayfanın en soluna birinci olarak

çizilen kişi en sevdiği, değer verdiği kişi olmakla beraber, en fazla çatışma yaşadığı, yakınlaşmakta problem yaşadığı kişi de olabilir. Aile resimleri çocuğun aile bireyleri ve aile yapısını algılama seklini yansıtmaktadır (Bahçıvan-Saydam, akt. Okyay, 2008, 45). Çocuğun en çok değer verdiği kişiler en ön sırada yer alırken ikinci derecede önem verdikleri ise, arka planda bulunur. *"Aile bireylerinin çiziliş sıraları da, bireylerin çocuk için taşıdığı önemi belirlemektedir".* (Altınköprü, akt. Dülger, 2008, 43).

"Çocuk figürleri yerleştirirken duygusal ifadeye yer vermeden robotlaştırılmış yaş ile orantılı düzgün yerleştirilmiş (baba, anne, ağabey, kendisi, kardeşi..gibi) figür dizilimi kullanmışsa duygusal anlamda baskı yaşıyor olabilir. Duygusal ifadenin kullanıldığı resimde çocuk için önemli olan kişi önce ve özenle çizilir. Resimde iki zemin çizgisi kullanılmışsa üst bölümde bulunan figürler daha önemli bir konuma sahiptir. Büyük çocuklar duygusal yerleşimi kullanmazlar" (Bahçıvan-Saydam, akt. Okyay, 2008, 45).

"Aile bireylerinin konumları: Resmin bu boyutu aile içi ilişkiler, paylaşım ve iletişim konusunda önemli ipuçları vermektedir. Birbirine yakın veya dokunarak çizilen aile bireylerinin yakın ilişki içinde oldukları düşünülmektedir. Aileden uzak çizilen bireylerin ise aileyle olan ilişkilerinde problem yaşadıkları, birliktelik sağlayamadıkları düşünülmektedir. Aileden uzak çizilen bireylerin sayfanın hangi tarafına çizildikleri ve hangi yöne baktıkları önemlidir. Çocuğun sayfanın solunda sol tarafa bakarken çizdiği (genelde anne- baba olmaktadır) kişiler ile arasında bir bağımlılık söz konusu olabilir".

"Sayfanın sağında ve sağ tarafa bakarken çizdiği kişinin (genelde çocuğun kendisi olmaktadır) aileden uzaklaşma, bireyselliğini kazanma ihtiyacı içinde olduğu düşünülmektedir. Genellikle ergenlik döneminde rastlanan bu tür çizimler önemli ipuçları vermektedir (Bahçıvan-Saydam, 2004, 114, akt. Okyay, 2008, 44). Burns'un 1982 yılındaki çalışmasına göre çizilen aile bireylerinin (özellikle babanın) çocuğa karşı duruş pozisyonu çocuğun sosyal kendilik algısı üzerinde etkili olmaktadır" (Bahçıvan-Saydam, akt. Okyay, 2008, 44).

Resimde çizilen figürlerin yerleştirilme şekli psikodinamik yorum açısından önemlidir. Çocuk kendisini günlük yaşantısında güvende hissettiği kişi ile yakın çizmektedir.

"Aile çizimlerinde bireyler arasındaki mesafenin özellikle destekleyici diğer klinik veriyle birlikte aile bireyleri arasındaki duygusal mesafeyle ilişkili olduğu bulunmuştur" (Weinstein, 1968, 62).

Bir başka araştırmada ise üvey kardeşli, üvey anne babalı ve çekirdek ailelerden gelen çocukların aile çizimleri karşılaştırıldığında ne aile içi çatışmanın, ne de çocuğun duygusal ve davranışsal sorunlarının kimin resmin dışında bırakılacağıyla ilişkili olduğu; sadece biyolojik bağ önemli bulunmuştur.

Çocukların resimlerinde üvey anne babaları, biyolojik anne babalarına göre daha az yer almıştır (Dunn, O'Connor ve Levy, akt, Sayıl, 2004, 52).

Çocukların, kendilerince önemli bir özelliği resme eklemelerini ya da özellik önemli olduğu halde resimlerinde yer vermemelerini etkileyen çeşitli etkenler vardır. Golomb (1992). aile ilişkileri sorunlu olan çocukların ailelerini çizmek istemediklerini ya da bir iki kişinin yer aldığı kısıtlı resimler ürettiklerini görülmüştür. (Sayıl, 2004) Boşanmış ailelerde çocuklar anne ve babayı ayrı çizebilir. Anne ve baba figürünün arasına ev gibi objeler de yerleştirebilir. Bazen boşanma durumu olmasa da çocuk ailedeki huzursuzluğu ve boşanma isteğini bu şekilde ifade edebilir. Zemin kalın çizgilerle vurulanmışsa çocuğun ailesine karşı güven eksikliği ya da ailenin tehlike altında olduğunun ifadesi düşünülebilir.

2.6.3. Kültür ve Çevre Çocuk Resimleri

Sanat, insanın kültürel yaşamının, kişisel deneyimlerinin en tikel ve en kapsamlı alanıdır. Sanatın bu anlamda kişiye kazandıracakları değerleri başka hiçbir ders, alan ya da deneyim kazandıramaz. Dewey (1934) *"sanatı yaşama can veren bir deneyim olarak niteler. Bu, yaşayan organizmaya yaşadığını anımsatan, insanın yaşamında en önemli yeri alan ve en yüksek duygusal deneyimleri tanınır kılan değeri kendinden bir olgudur"* (Aktaran: Kırıçoğlu, 2002, 47). Scholz ve Vogler ise (1995:205) *"görsel sanatlar, el sanatları ve tasarım eğitimi ile sağlanan kültürel kazancın, insanın her türlü gelişimi için önemli olan gözlem, algılama ve ifade etme yetilerinin geliştirilmesine bağlı olduğunu belirtmişlerdir"* (Scholz ve Vogler, 1995, 205)

Sanat toplumların kültürel mirasını aktarır. O toplumdaki bireylerin gelişimini sağlar. Gözlem, algılama kendini ifade etme yetilerinin gelişmesi sanatın kullanımına etkinlik kazanır.

"Çağdaş sanat eğitimiyle, sanat denen çok yönlü ve boyutlu olguyu ve sanat sorunlarını tüm biçimleriyle yaşayarak eğitilen ve yetişen çocuk ve gencin olay ve olguları çok yönlülükleri ve boyutlulukları içinde görüp yorumlayan, kavrayan, yeniliklere, çağdaş her tür gelişmeye, her tür yeni biçim ve biçimlendirmeye açık, çağındaki gerek bilim ve teknolojide, gerek toplumsal ve kültürel değişime süreçlerindeki yeni gelişmeleri anlamaya yatkın, hoşgörülü aynı zamanda dinamik bir kişilik geliştireceği kesindir. Kültür bilincini böylece elde eden kuşakların, evrensel kültür içinde kendi ülkelerinin kültürünün tarih ve çağ içindeki yerini doğru saptayabilecekleri de kesindir. Çağdaş sanat eğitimi gördükleriyle yetinmeyip, onlar üzerinde düşünen ve düşüncelerini sözelleştiren bir yöntemi öngördüğü için dil bilincini de pekiştirmektedir" (meb.gov.tr, 2016).

Sanat eğitimi, bireyin çevresiyle, yaşadığı toplumla iletişim kurabilen, duyarlı bir birey olmasını sağlar. Bu nedenle sanat eğitimi sosyokültürel yaşantı ve kültürel aktarım için büyük önem taşır.

"Sanat eğitimi politikası değerlerin, teknolojinin ve tekniğin değişmesinden derinden etkilenmiştir. Popüler kültür, estetik hazzın gelişen olanakları, yüksek sanatsal başarıya isteğin zayıflaması, müştereklerin gelişmesi ve parçalanması, medyanın yönlendirdiği kültür, psikolojinin ve tedaviye yönelik dünya görüşünün yaygınlaşması, kültürel evrenin (ufkun) genişlemesi ve teknolojideki ilerlemeler hepsi sanat eğitimini derinden etkilemiştir. Bu durumda sanat eğitimi toplumun tüm parçalarından etkilenmektedir" (Arts Education Policy Review, 2000, 145).

Sanat dinamizmi nedeniyle oluşturulduğu toplumun, kültürel özelliklerinin, bulunduğu zaman diliminin şeklini alır. Plehanov'a göre bir sanat ürününü yargılamak, onu çağının koşulları içine yerleştirmeli ve aceleyle getirilmiş genellemelerden kaçınılmalıdır. Sanat ürünleri insanın toplumsal ilişkilerinden doğduğuna göre, bir sanat

ya da edebiyat yapıtının tam olarak anlaşılabilmesi için her şeyden önce sanatçının içinden geldiği toplumsal ve sosyal psikolojiyi bilmek gerekir (San, 1985, 39).

Sanatçı duyarlılığıyla toplumsal kaygı, öfke, acı ve hazzı yansıtır. Bireysel varlığından öte yaşadığı topluma bakan bir göz gibidir. Toplumsal durumu sadece o an değil yüzyıllar geçse de ifade eder. Sanat olayı, kendi başına var olamaz, toplumun içinde doğar, toplumun bir ifadesidir. Sanat eleştirisi, sanatın iç anlamı üzerine bilgi vermek ve böylece sanatın değerini ve anlamını artırmak ve sanata yansımış olan sosyal ve kültürel değerleri aydınlatmak için insanları sanatla ilgili bilgilendirmeye ve eğitmeye çabalar (Risatti, 1989, 219).

Eğitim sistemi içinde sanata verilen önem kültürel değerlerin aktarımında, toplumsal birlikteliğin devamında etkin bir alana sahiptir. Kendisine sanatsal ilgi alanları erkenden açılmış, evinde, yuvada, anaokulunda sanat eğitimini almaya başlamış çocuk, ilkokulda sınıflar ilerledikçe, çevresindeki sanatsal olguları, tüm biçimlendirmeleri, yavaş yavaş değerlendirebilir, eleştirel tavrını alır, güzel'i anlamaya ve onu aramaya başlar. Bugün gene yaygınca kullanılmaya başlanan "estetik eğitim" kavramı, eskisi gibi edilgin (pasif) değil, katılımcı, söz sahibi, kendine güvenli ve aynı zamanda üretici, yapıcı, yaratıcı bireyler geliştirmeyi öngörmektedir. Onlara çevre düzenlenmesi, tarihsel kalıntıları değerlendirme, kendi kültür değerlerinin bilincinde olma gibi toplumsal kültürel sorumluluklar da yüklemektedir.

Çocuklar çevrelerindeki dünyayı keşfedebilmek için çizerler. Çocukların çevre ile olan etkileşimleri, yaşantıları bir çocuğun çizgilerini belirleyen en önemli etkidir. Bir anda çizilivermiş küçük karalamalar bile onun dünyasına açılan küçük pencerelerdir aslında.

"Bir çocuk tarafından çizilen bir taslak, çocuğun çevresini, tecrübelerini ve çocuk için önemli olan şeyleri ifade eder. Bilişsel teoriye göre, çocuklar bildikleri şeyleri çizerken dış dünya ve kendi dünyası ile iletişim kurabilirler ve bunlar çocuğun kişiliğini yansıtır" (Collado, akt. Okyay, 2008, 42).

6 yaşındaki çocuk için, çizme ve boyama faaliyetleri yürüme konuşma gibi doğal faaliyetlerdir. Çocuğu modelin kopya edildiği, tekniğin iyileştirilmeye çalışıldığı bir eğitim kurumuna verdiğinizde, sıralar arasında dolaşan öğretmen defter ya da kitap

üzerindeki bir figürü örnek olarak gösterir. Yaratıcı bir birey olan çocuk, birkaç günde değişir, yaşamla tekniği birleştiren bağ kopar. En önemlisi de çocukta doğallığa karşı bir kuşku uyanır (Yavuzer, 1992, 25).

Bazı çocuklar aileleri veya öğretmenin verdiği boyama kitapları ya da fotokopi ile çoğaltılmış desenleri boyamak isterler. Bu çocuklar kendilerine özgür desenleri yaratmakta, resim çizmekte zorlanırlar. Çünkü örnek aldıkları çizimler kusursuzdur ve yaşadıkları performans kaygısı resim yapmalarını engelleyen bir unsur olabilir.

Çevre ve doğal ilişkiler çocuğu büyük ölçüde etkiler. Çocuk yeteneği belirli ölçüde gelişmiş arkadaşlarının resimlerinden esinlenirken, onların modelini kendine olduğu gibi örnek alamaz. Ancak bu deneyi kendine mal eder, çalışma ve yaşam süreci içine alır ve ona özgün bir kişilik verir. Her çocuk özgünlüğünü kendi oluşturur. ve kısıtlayıcı olmayan aile çerçevesi içinde başarısını açığa vurur (Yavuzer, 1992, 28).

Grup etkileşimi çocuk için önemlidir. Çizimleri arkadaşlarından etkilenmiş olsa da onlara ait özgünlük resimlerinde mutlak hissedilir. Bu noktadan bakıldığında çocuk resimde algısal eğitimini arkadaşlarıyla tamamlar.

Sosyokültürel etkiler, Çocuğun evde ve genelde yetişkinlerle etkileşiminde resim faaliyetleri hakkında öğrendiklerinden kaynaklanır. Resim yapması istenen bir çocuk ihtiyatlı görünebilir. Evde, yetkili olan yetişkine saygı göstermesi gerektiği, pislik yapmamaları, malzemeyi ziyan etmemeleri öğretilmiş olabilir veya işe koyulmadan önce talimat veya onay bekleyebilir. Bir çocuğun ilgisi motivasyonu ve resim yapma süreci üstüne herhangi bir karar vermeden önce, öğrenilmiş inanış ve değerlerin yanı sıra bu farklılıkların da anlaşılması ve çözümlenmesi gereklidir (Malchiodi, 2005, 223). Sosyokültürel etkiler, genelde çocukların resim yapmaya karşı tavır ve motivasyonlarını etkiler (Malchiodi, 2005, 223). Çocukların yaptığı resimler bize yaşantıları, kültürleri hakkında ve figür seçimiyle bilgi verir. Çocuk için aile çok önemlidir ve çocuk resimlerinde spontan olarak aile bireylerini kullanır. Onların yaşantısını, bulunduğu çevreyi anlama bir yolu da resimlerini izlemektir. Çocukların yaptığı resimlere bakarak aile bireylerinin aralarındaki iletişim şeklini, sosyokültürel etkileri, davranış problemlerini izlemek mümkündür.

Li-Tsu (1998, 15) "*çocukların hayal gücü görsel ve kültürel geleneklere sıkı sıkıya bağlıdır görüşünden hareketle çocukların hayal*

gücünün sosyo-kültürel çevreleri ile nasıl bir ilişki içerisinde olduğunu incelemiştir. Araştırmasında yaşça küçük olan çocukların grafik ifadelerinin özgün sosyo-kültürel bağlamlarıyla sıkı sıkıya ilişkili kaldığını belirtmiştir. Ayrıca çocukların ifadeciliği kültürel kalıplarla örtüşmüş ve hayal güçleri iç ve dış deneyimler üzerine kurulmuş olup sosyal, kültürel ve bağlamsal olarak yapılandırıldığı tespit edilmiştir" (Okyay, 2008, 76).

"Mahalle, ev, okul, vs. gibi imgelerle çocuklar kendilerini ya da çevreleri ile ilişkilerini, hissettiklerini, yaşadıklarını anlatır. Ayrıca çocuk başkalarıyla ilişkisine göre kendine bakışını da yansıtır" (Malchiodi, 2005, 224).

Çocuklar aile resimlerinden başka okuldaki yaşantısını da çizebilir. Arkadaşları ile ilişkisini, öğretmeni ile arasındaki iletişimini anlatabilir. Böylece sosyal varlığını yansıtır.

Kişiler arası ilişki insanlar ve olayların karşılıklı etkileşimde bulunduğu bir durumdur. İnsan sosyal bir varlıktır ve insanı değerlendirirken onu başkalarından ve kendi çevresinden ayrı değerlendirmek yanlıştır. Kişinin aile ve toplum içindeki davranışları önemlidir (Malchiodi, 2005, 224).

Çocuk resimleriyle kendine bakan bir gözdür. Çizdiği resimler çevresiyle olan ilişkilerini yansıtan bir ayna gibidir. Bu nedenle yaptıkları resimleri dikkatle incelemeli gerekli görüldüğünde çocuk ile konuşarak kendisini ifade etmesi sağlanmalıdır. Çocuk bu ifade ile kişiliğini tamamlar. Aile ve toplum içindeki yerini fark eder ve geliştirir.

Sosyalleşme sürecindeki çocuk çevresindekilerle (anne, baba, kardeş, arkadaş, öğretmen, vs.) sürekli etkileşim halindedir. Bu etkileşim onların resimlerine de yansır. Resimlerine kendi aralarında veya yetişkinlerle ilişkilerindeki problemleri çözme becerileri de yansıyabilir. (Yavuzer, 1992, 42).

Bazen çocuk resimlerinde gözlemlenebilen şiddet öğeleri onların problem çözme şekillerini ifade eder gibi görünse de aslında çocuk bu resimlerle parçası olduğu yaşantıyı anlatır.

"Sosyo-kültürel etkiler genelde çocukların resim yapmaya karşı tavır ve motivasyonlarını etkiler. Kültür de çocukların yaptığı resimlerin içeriğini etkileyebilir. Çocuk resimlerinin içerik ve stilini etkileyen bir

başka unsur da çevredir. Çocuklar resmi, sadece içsel deneyimlerini ve algılamalarını tamamlamak için değil, dış dünya deneyimlerini ve algılamalarını kendileriyle, insanlar, çevre ve hatta toplumla olan ilişkilerini anlayıp onaylamalarına yardımcı olan iç dünyalarına bağlamak için de kullanırlar" (Malchiodi, akt. Okyay, 2008,72).

Çocuk resimleriyle çalışırken günlük sözel ilişkileri ve görsel anlamları anlamının yanı sıra bunu farklı sosyo-kültürel yapılar içinde anlamlandırmak ve sosyo-kültürel faktörlerin bu yapıya olan etkilerini bilmek önemlidir.

Pearson'un yaptığı çalışmada, çocukların kendiliğinden başlattığı spontan çizimlere bakmak, sosyokültürel değerlendirme, akran ilişkileri, popüler kültür etkileri açısından önemli veriler içermektedir. Pearson popüler kültür bağlamında ve günlük yaşamda hâkim olan feminenlik, bu konuya direnç ve uyum konusunda iki ön ergenle bir çalışma yapmıştır. Pearson'un iddiasına göre çocuk ve cinsiyet sosyo kültürel söylemler ile iç içedir. Cinsiyet, çocukların akran etkileşimleri, günlük aktiviteler, popüler kültür ve sosyo kültürel etkilerin yeniden kavramlaştırılmasıdır. Pearson'a göre *çocukların kendi kendilerine yapmış oldukları resimler sadece görsel bir çıktı değildir. Aksine bu görüntüler günlük yaşantı ile bir kumaş gibi örülüdür.* Çocuğa ait bir resimde anlamlandırma için çocuğun bulunduğu ortamı ve yaşantısını bilmek gereklidir. Bu nedenle Pearson çocuk çizimlerinin sosyo kültürel açıdan izlenerek anlamlandırılması gerektiğini vurgular. Çocuk çizimlerinde günlük faaliyetlerin, akran, erişkin etkileşimlerinin gömülü olduğu unutulmamalıdır.

Bu açıdan bakıldığında resmin anlamı onları çevreleyen kişiler ve görüntülerin yorumudur.

Çocuk resimleri üç temel üzerine yapılır. Resim derslerinde ya da serbest çalışmalarında yaptıkları konuşma ve görüntü etkileşimlerinin resimlerine etkisi. Bu ortamdan aldığı kazanımlarla çocuk kültürel yapısını tamamlarken resimlerinde hazırlanan temeli ifade eder. Resim, kültürel etkileşim ve çocuğun kimliği hakkındaki bağlantıları ortaya koyar. İkinci nokta hazır tanımlanmış resimlerin çocuklara dikte edilmesidir. En önemli ve sıklıkla göz ardı edilen son nokta ise okul dışında çocukların edindikleri gözlem ve araştırmalarını birleştirerek kullanmalarıdır. Bilindiği gibi, çocuk hiçbir zaman serbest resimde kopya etmeyi denemez.

Bu onun için bir amaç değildir. Çocuğun amacı çevreyle iletişime girmek, ortamı etkilemek ve kendini ifade etmek için bir teknik elde etmektir. Ancak çocuk bütün bunları kendi anlayış, yetenek ve yaratılış düzeylerine uygun olarak gerçekleştirir. (Yavuzer, 1992, 42).

2.7. Çocukların Kullandıkları Boya ve Boyama Çeşitleri

El becerisi henüz gelişme sürecinde olan 0-3 yaşındaki okul öncesi çocuklarda resim yapmak eğlenceli bir etkinliktir ve aynı zamanda el becerilerinin gelişmesine önemli derecede katkıda bulunur.

Bu yaştan sonra çocuklar gelişen görme ve el becerileriyle birlikte resim yapma sürecine girerler. Fakat 0-3 yaşındaki çocuklar için bunları yapmak çetrefilli bir süreç olduğundan kağıdı renklendirme aşamasında bu süreçten zevk alır ve oldukça eğlenirler (<http://cicicee.com/boyama-yapmanin-cocuklara-faydalari/>).

2.7.1. Boyama ve Resim Yapmanın Çocuklara Faydaları

- Boyama çocukların kas gelişimine fayda sağlar ve bu boyama faaliyetleri, el ve göz koordinasyon becerisini geliştirir.
- Boyama sürecinde kendi iç dünyalarını kağıda yansıtarak kendilerini ifade ettikleri için özgüvenleri gelişir.
- Resim ve boyama yapan çocukların bir şeye odaklanma becerileri gelişim gösterir.
- Nesnelerin ve renklerin tanınmasına fayda sağlar.
- Bu faaliyetler çocukların kağıda iç dünyalarını yansıtmalarına yardımcı olduğu için yaratıcılıklarının gelişmesinde önemli bir rol oynar.
- Çocukların resim yaptıktan sonra zor olmayan sade sorular sormak, onların anlamlandırma yetilerinin gelişmesine katkı sağlar. Resmin neyi ifade ettiğini ya da renkleri hangi sebepten seçtiğini sormak, çocukta ifade yeteneğinin gelişmesine de katkı sağlar (<http://cicicee.com/boyama-yapmanin-cocuklara-faydalari/>).

2.7.1.1. Boyanın Tarihçesi

Eşyaya renk vermek, süslemek veya dış etkilerden korumak için onun içine katılan veya üstüne sürülen renkli maddelere “boya” denir.

- İnsanlar binlerce yıldan beri yaptıkları türlü eşyayı, oturdukları binaları, bindikleri vasıtaları, hatta doğrudan doğruya kendi vücutlarını türlü renklerde boyamışlardır. Mısır piramitlerinde, Peru’daki İnka mezarlarında boyalı eşya bulunmuştur. Daha bundan 25.000 yıl önce yaşayan mağara adamları, mağaralarının duvarına yaptıkları resimlerde boya kullanmışlardır. Mısır’da bulunan 5.000 yıl öncesine ait bir mumyanın boyalı kumaş şeritlerine sarılmış olduğu görülmüştür.
- M.Ö. 1000 yıllarında Fenike’nin Sur (Tyre) şehri mor boyasıyla tanınmıştı. Bu boya Akdeniz’de bulunan bir kabuklu böcek çeşidinin salgısından elde edilirdi. Bunu ancak çok zenginler kullandığı için boyaya “şahane mor” adı verilmişti.
- İnsanlığın bildiği en eski boya çivit rengi boyadır. Bu boya Uzak Doğu’daki bazı bitkilerden elde edilmekteydi. Teb’de bulunan M. Ö. 3000 yılına ait bir elbisenin çivitle boyandığı da anlaşılmıştır (<http://aylinozkan92.blogspot.com.tr/2014/06/krtasiye-boyalar-yapm.html>).

2.7.1.2. Boya Niçin Renk Verir

Boya maddelerinin sürüldüğü eşyayı renklendirmesi moleküllerinin içindeki atomlarının dizilişlerinden ileri gelir. Boyalarda asıl rengi taşıyan kısma “chromophore” (kromofor = renk taşıyan) denir. Kromoforlar birçok atomlardan yapılmıştır. Boya kimyagerleri 15 kadar kromofor olduğunu tespit etmişlerdir. Boyalardaki her rengin kendine göre bir dalga uzunluğu vardır. Bir kromoforun atomları çeşitli renklerin dalga uzunluğu ile titreşir bu sayede renkli ışınları emer veya yansıtırlar (<http://aylinozkan92.blogspot.com.tr/2014/06/krtasiye-boyalar-yapm.html>).

2.8. Boya Çeşitleri

2.8.1. Kurşun Kalem

Kalem, tarihte antik Mısırlılar ve Romalılar tarafından kullanılmıştır. Kalem kelimesinin Latincesi pencillus, küçük kuyruk anlamına gelir. Kalem kelimesi Türkçeye Arapçadan geçmiştir. Yunanca kamış anlamına gelen “kalamos” kelimesinin Arapçada kalem şekline dönüştüğü düşünülmektedir.

1565 yılında, bazı kaynaklara göre ise erken 1500 yıllarında Borrowdale Kilisesi, Cumbria, İngiltere yakınlarındaki Seathwaite kentlerinden ilk kalem taslakları ortaya çıkmıştır. Bu taslaklar, koyun işaretleme ihtiyacının bir ürünün olarak ortaya çıkmıştır. Grafitin bu ihtiyaç için son derece saf, sağlam kolayca şekil alabilir olması, kullanılmasında büyük rol oynamıştır. Zamanla grafit değerlendirilmiş ve kullanım alanları artmaya başlamıştır. Ancak grafitin bu ilk hali kullanışsız olup çeşitli formlarda etkisini kaybedebilen bir maddeydi. Bunun üzerine grafit yünlerle, daha sonra ise sopalarla kullanılmaya başlandı. Artık grafit giderek kalem halini alıyordu. İlk denemeler, toz haline getirilmiş grafit, kükürt ve antimon kullanılarak yapılan blok kalemlerdi. Yapılarında ahşap kullanılıyordu. Çubuk kalemler artık zararsızdı ve artık grafit zehirli değildi (www.nurhakisigi.com).

2.8.2. Karakalem

Kurşun kalem temel resim malzemelerinde birinci sıradadır. Kompozisyon ve tonlama becerilerini kara kalem çizimlerle geliştirmek resme yeni adım atanlar için yararlı bir çalışma olacaktır. Boyaların kendi içlerinde uygulama kısmında zorlukları vardır. Fakat karakalem çizimlerle beraber bu zorluklara ilk tecrübenizi edinebilirsiniz.

Olumlu sonuçlar elde edene kadar benzer konuları çalışmanız gelişiminizde size son derece faydalı olacaktır.

Farklı objelerden meydana gelen bir kompozisyon oluşturabilir ya da canlı model çalışabilir ve böylece ilerleyen zamanlardaki renkli uygulamalara referans olabilecek çalışmalar ya da kısa çizimler yapabilirsiniz (<https://www.msxlabs.org/forum/cevaplanmis/461775-resimde-karakalem-teknigi-hakkinda-bilgi-verir-misiniz.html>).

2.8.3. Kuru Boya

Kurşun kalem ile benzerlik gösteren renklendirilmiş kalemlerdir. Bu kalemle büyük alanları boyamak oldukça zor olduğu için dar alanları çizgisel veya dairesel olarak boyamak daha kolaydır (<http://kitapkurdu43.blogspot.com.tr/>)

Kuru boya yapısı itibariyle kurşun kaleme benzerdir. Uygulandığı alanları renklendiren kalemlere kuru boya adı verilir. Bu kalemle yapılan resimlere kuru boya resim denilir (www.karakalem.org).

Modern kalemler, endüstriyel olarak ince tabanlı grafit ve kil tozu karışımının su eklenerek oluklu ahşap çubuklara yerleştirilip fırınlanmasıyla üretilir. Ortaya çıkan bu dizeler, süzme yapılır veya erimiş muma daldırılır. Birleştirilen oluklu kalemler, sarılır ve boyanır (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Kalem>).

- Resim yapmak için kullanılır
- Yazı yazmak için kullanılır
- Ahşaptan yapılır
- Farklı renkleri mevcuttur
- Boyama yapmak için kullanılır (<http://kitapkurdu43.blogspot.com.tr/>)

2.8.4. Pastel Boya

Pastel, pastel boya ya da pastel kalem, toz boyar maddelerin katı bir hamur olana kadar tebeşir ve suyla karıştırılmasıyla oluşturulan çizim aracıdır. Ünlü ressamların pek tercih ettikleri bir çizim aleti olmasa da rahat kullanımı olan bir boya türüdür.

Kâğıda uygulama esnasında üzerine daha koyu renkler sürülebilmesinden dolayı kapatıcı özelliği olduğu gözlemlenebilir. Bu, rengin biraz daha mat görünmesine sebep olacaktır.

Kullanılırken renklerin birbiri üzerine uygulanabildiği boya çeşididir. Diğer bir özelliği ise uygulandıktan sonra tekrar kazınabilir olmasıdır. Uygulanan renkler açık tonlar ise kazındıktan sonra kâğıtta hiç ize rastlanmayacaktır.

Hemen hemen tüm renkleri bulunan boya çeşididir. Bazı markalar mum boya gibi renklerin yüksek derecede belli olduğu pastel boyalar üretseler de normal pastel

boyalar genellikle mum boyadan çok daha hafif renkleri kağıda yansıtırlar (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Kalem>).

Pastel, renklendirici pigmentlerin çeşitli tutucu maddelerle beraber karıştırılarak bir kalıp içerisine dökülmesiyle ortaya çıkan maddeye ve bu madde ile uygulanan resimlere denir.

Bundan dolayı bu resimler bir cam arkasında ya da üzerine tutucu maddeler uygulanarak muhafaza edilirler (<http://www.ressamozlemozbek.com/search/label/otellere%20ya%C4%9Fl%C4%B1%20boya%20tablo>).

2.8.5. Sulu Boya

Su ile çözülerek uygulanan boya türüdür. Kâğıt ya da benzeri maddeler üzerine uygulanır. Saydam bir şekilde olduğu için guaj boyadan farklıdır. Berrak olduğu için bozulmaya müsaittir fakat buna karşıt olarak kolay uygulanır. Diğer boyaların aksine daha ekonomik olması ise kullanımında önemli bir etkiye sahiptir. Birçok romantik ressam sulu boya tekniği kullanmıştır. Kırtasiyelerde kuru ve yaş olarak iki farklı şekilde satışı bulunmaktadır. Kullanımda suda daha çabuk çözülenlerin tercih edilmesi gerekmektedir çünkü diğer boyalara nazaran daha erken kuruyan bir yapıya sahiptir. (<http://aylinozkan92.blogspot.com.tr/2014/06/krtasiye-boyalar-yapm.html>).

2.8.6. Guaj Boya

Guaj, suyla inceltilebilen fakat şeffaf olmayan bir çeşit boya türü ve bu boya türüyle uygulanan bir tekniktir. Suluboyada boya kağıdın üzerinden kağıda işleyerek şeffaf bir görüntü meydana getirir fakat guajda boyanın yapıştırıcı maddeler ile birleştirilmesinden dolayı boya kâğıdın içine işlemek yerine yüzeyinde bir tabaka oluşturur ve ışığı keser. Guaj uygulamasında gelişigüzel fırça darbelerinden yararlanılabilir. Kullanılan fırçaların türlerine göre farklı renk yüzeyleri meydana getirmek mümkündür. Mısırlılardan bu yana neredeyse her dönem içerisinde kullanılan bu teknik orta çağ içerisinde çoğunlukla kitap işlemlerinde görülür. 20. Yüzyıl içerisinde Fransız ressamlar başta olarak birçok ressam sadece suluboya ya da beraberinde farklı malzemeleri harmanlayarak bu boyayı kullanmışlardır. Guaj boya uygulanırken sulu boyanın uygulanışının aksine fırça kâğıda sürülüp çekilmez. Fırça

yüzeyden çekilmeden sürülür. Guaj boyayı fırçayı aynı yönde tutarak uygulamak gerekir aksi taktirde uygulandıktan sonra fırça izleri belli olur. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Guaj>).

2.8.7. Akrilik Boya

Toz boya ve reçine birleşimi sonucu ortaya çıkan boyaya “akrilik” denir. Bu boya türü boya emülsiyondur. Belirli varyasyonlarda pigmentlerde değişiklik olmaz, hep aynı kalır. Pigmentleri birbirine bağlayan polimerize bir medyumdur. Akrilik reçineler, akrilik ve metakrilik asitlerden oluşur. Çözeltisi su olduğu için kısa zamanda kurur. Geçen zamanlar boyanın tazeliğini ve kimyasal yapısına zarar vermez.

Boya tamamen kuruduktan sonra çözülme ihtimali neredeyse hiç yoktur. Su yardımı ile resimler sorunsuz yıkanabilir. Işığın çok olduğu ortamlarda bile renk değiştirme ihtimali sıfırdır. Boya temizleyici maddelerden etkilenmez. Güvenilirliği son derece yüksek ve uzun ömürlü bir boyadır (<http://www.08olay.com/esma-civcir-izlenim-dunyasi-parlak-olan-bir-sanatci.html>).

2.8.8. Çocukların Boya Kullanırken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Üç yaş altı çocukların boyama yaptığı malzemeler, sağlıkları bakımından oldukça önemlidir. Bunun için boyama yaparken gözlem altında olmaları büyük önem taşır.

Çocuğun boyama esnasında kimyasal içerikli boyaları tatmaya çalışması, sağlıklarına zarar verecek olumsuzluklara sebep olabilir. Bu sebepten boyama malzemesi seçerken dikkat edilmesi gerekir ayrıca boyama esnasında çocuğu gözlemlemek önemli bir unsurdur (<http://cicicee.com/boyama-yapmanin-cocuklara-faydalari/>).

2.9. Çocukların Boyalar İle Olan İlişkisi

Çocuklar öfkelerini, sevinçlerini çizdikleri resimler ile anlatır. Kullandıkları renge ve çizdiklerine bakarak onun ruh halini anlayabilirsiniz.

Zaman zaman çocuklarımızı ellerinde kalemle kâğıt üzerine şekil veya resim çizerken görürüz. Bu şekil veya resimler kimi zaman bize anlamlı, kimi zaman ise anlamsız gelebilir. Oysa bir çocuğun içinde bulunduğu psikolojik durumun en iyi şekilde anlaşılabilmesi için bu çizimler bizlere büyük bir yol göstericidir. Alman Hastanesi Çocuk ve Ergen Psikoloğu Özge Türk "*Resim, çocuğun içsel dünyasını ortaya koyan, duygu ve düşüncelerini yansıtan bir araçtır. Aynı zamanda çocuğun el-göz koordinasyonu, zihinsel kapasitesi yani gelişimi hakkında da bilgi verir. Burada çocuğun yaşı temel alınmalıdır, her yaştan çizebileceği resimler farklıdır, bunlar gelişimsel bir sürekliliği izlerler. İlk karalamalar 10-12. aylar arasında başlar*" diyor.

Çocuklar o anki ruhsal dünyalarını en iyi tanımlayacak rengi seçerler. Örneğin; ebeveyn kaybı ile yas yaşayan bir çocuk kâğıdın tümünü siyah renge boyayabilir ya da öfkeli, kızgın bir çocuk kırmızı rengi daha fazla kullanabilir. Resimlerdeki boyutlar, çocuğun kâğıdı nasıl kullandığı da bize çocuk hakkında ipuçları verir. Örneğin; içe kapanık, çekingen, ürkek bir çocuk kâğıdın küçük bir kısmını kullanarak, figürleri de çok küçük çizebilir ya da duygularını kontrol etmekte güçlük çeken bir çocuk tüm kâğıda yayılarak çizimini tamamlayabilir.

Çocukların renk tercihleriyle ilgili olarak yapılan bir araştırmaya göre erkek çocuklar kırmızı, kızlar ise pembeyi tercih etmiş. Doç. Dr. Erol Burdurlu ile araştırma görevlileri Cankız Elibol ve Yılmaz Kılıç tarafından gerçekleştirilen araştırmada, oyuncağın ve resmin beğenilmesi ve oynanmasında renk önemli bir faktör olduğuna dikkat çekilmiş.

Pembenin dışında mavi, sarı ve kırmızı kız çocuklar tarafından en fazla tercih edilen diğer renkler olurken, erkeklerde ise mavi, mor ve sarı renkler alternatif olarak öne çıkmış. Kızlar tarafından hiç tercih edilmeyen renk siyah olurken, erkek çocukların en az tercih ettiği renk ise turuncu olmuş. Turuncu ayrıca ortak tercihler arasında da en son sırada yer almış (www.bebek.com).

Çocuğun algı, beceri ve yaratıcı gücünün bir göstergesi olarak ortaya çıkan resim etkinliği aynı zamanda duygusal ve sosyal eğitiminin belirleyici bir unsuru olarak da görülür. Resim yapmak çocuklar için sadece bir faaliyetten ibaret değildir. Beraberinde birçok faydası vardır. Resim sanatı, özlem, duygu ve düşüncelerin belli

estetik kurallar içerisinde iki boyutlu bir düzlem üzerine yansıtıldığı sanat dalıdır. Ressam Melike Solmaz resim yapmanın çocuklar için faydalarını şu şekilde anlatıyor.

Göz-el koordinasyonunu sağlar: Resim ile çocuk küçük kaslarını etkin bir biçimde kullanmayı öğrenir ve göz-el koordinasyonu sağlanır.

Özgüven oluşturur: Çocuk yeni figürler çizdikçe bundan hoşnut olur. Çevresinden de onay alıyorsa bu hoşnutluk oranı artar. Bir şeyler başardığına inanır ve bu da öz güven oluşturmalarını sağlar.

Kişiliğini, arzularını, kaygılarını yansıtır: Resim bir iletişim aracıdır. Kullandığı renklerle, çizdiği çizgilerle iç dünyasını kâğıda yansıtır.

Resim deşarj olma aracıdır: Çocuklar resim ile birlikte, yaptıkları çizgilerle kullandıkları boya kalemleri ile çeşitli fırça darbeleri ile gün içinde yaşadıkları çeşitli kızgınlıklarından soyunabilecekleri gibi içlerinde biriken enerjiyi meşru bir biçimde boşaltma imkânı bulurlar (http://www.kadinvekadın.net/resim_yapmanın_cocuk_gelisimine_faydalari.html).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanmasında kullanılan veri toplama araçları, verilerin analizinde ve yorumlanmasında yararlanılan yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1. Veri Analizi

Çocukların çizdikleri resimler analiz edilirken aşağıdaki ölçütlere göre değerlendirmeler resim uzmanlarıyla birlikte yapılmıştır.

İlk önce, öğrencilerin yaşlarına göre bilişsel gelişim açısından hangi gelişim dönemlerinde olduğu belirlenmiştir.

İkinci olarak, öğrencinin içinde bulunduğu gelişim dönemine göre, bilişsel, duygusal ve davranışsal açıdan gelişimsel özelliklere ne kadar sahip olduğunu anlamak amacıyla resimler çizim, biçim, çizgilerin özelliği, hangi renklerin kullandığına bakılmıştır.

Üçüncü olarak, boyama işleminin doğallığına, resimde kullanılan figürlere, şekil uzay bağlantısına, renklerin sıcak veya soğukluk ağırlığına, resimde insan veya hayvan kullanımına, kağıdın sağ-sol ve üst-alt kısımlarının kullanım ağırlığına göre değerlendirmeler yapılmıştır.

Bu değerlendirmeler yapıldıktan sonra, her çocuk için ayrı ayrı uzmanların değerlendirmeleri birbirleriyle karşılaştırılmış ve değerlendirmeleri benzerlikleri temel alınırken farklı değerlendirmeler olduğu noktada uzmanlarla konuşularak farklılığın nedeni anlaşılmaya çalışılmıştır.

3.2. Araştırma Modeli

Bu araştırmada araştırma yöntemlerinden Durum Çalışması (Case Study) yöntemi kullanılmıştır. Bu modelin seçilmesinin nedeni katılımcıların hangi yaş

grubunda hangi boyayı tercih ettiğinin belirlenmesidir. Geçmişte var olan ve halen devam etmekte olan bir durum olarak tercih edilen veya başarılı olunan boya türünün ve bu türün neden tercih edildiğinin belirlenmesi için bu yöntem kullanılmıştır.

Nitel veri analiz yöntemlerinden betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Betimsel analiz dört aşamada gerçekleşmektedir. Birinci aşamada araştırmacı araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden ya da görüşme ve gözlemlerde yer alan boyutlardan hareket ederek veri analizi için bir çerçeve oluşturur. Böylece verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenmiş olur. Ardından, araştırmacı daha önce oluşturmuş olduğu çerçeveye dayalı olarak verileri okur ve düzenler. Bu süreçte verilerin anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmesi önem taşımaktadır. Bu aşamadan sonra araştırmacı düzenlemiş olduğu verileri tanımlar. Bunun için gerekli yerlerde doğrudan alıntılara da başvurmak zorunda kalabilir. Bu sürecin sonunda araştırmacı tanımlamış olduğu bulguları açıklar, ilişkilendirir ve anlamlandırır. Araştırmacı bu aşamada ayrıca yapmış olduğu yorumları daha da güçlendirmek için bulgular arasındaki neden sonuç ilişkilerini açıklar ve ihtiyaç duyulması durumunda farklı olgular arasında karşılaştırma yapar (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Çalışma grubuna boya türleri tanıtıldıktan sonra resmi istedikleri boya türü ile boyaması istenmiştir. Elde edilen resimler uzmanlar tarafından belirli kıstaslar çerçevesinde değerlendirilmiş ve bir kanıya varılmaya çalışılmıştır.

3.3. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim öğretim yılında Sivas ili Merkezinde Bahçeşehir Koleji İlköğretim Okulunda öğretim gören 6-10 yaş grubundaki öğrencilerden oluşmaktadır.

Nitel araştırmada kullanılan örneklem modeline “amaçlı örneklem” ismi verilmektedir. Amaçlı rneklem modelinde temel amaç, araştırmanın konusunu oluşturan kişi, olay ya da durum hakkında ve belirli bir amaç doğrultusunda derinlemesine bilgi toplamaktır (Maxwell, 1996). Örneklem seçiminde kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. (Büyüköztürk, akmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009, 23).

Bu bağlamda, araştırmanın çalışma örnekleme ise bu okulda öğrenime devam eden 15 kız 15 erkek toplam 30 öğrenciden oluşmaktadır. Bu ğrenciler seçilirken boya türlerine tanıdık olmalarına ve daha önce bu boya türlerini denemiş olmalarına dikkat edilmiştir. Öğrencilerin resme ilgili ve daha önceden derste aktif olan öğrenciler olmalarına zen gösterilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak çocukların yapılandırılmış olarak yaptıkları resimler kullanılmıştır. Çocuklara renkler ve çeşitli boya türleri tanıtıldıktan sonra, istedikleri türdeki boya ve renklerden "nasıl bir dünyada yaşamak istersiniz? " temalı resim yapmaları istenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUM

Çalışmada ele alınan çocukların gelişimi kendilerini ifade etme teknikleri "nasıl bir dünyada yaşamak istersiniz?" temalı resim yaptırılıp tek tek irdelenerek anlatılmaya çalışıldı. Bunların sonucunda çocuklara nasıl bir dünyada yaşamak istersiniz başlıklı resim konusu vererek boyama yaptırıldı yapılan boyamaların örnekleri ve yorumlarına yer vererek en iyi boyama tekniği ile çocukların kendilerini nasıl ifade ettikleri gözlemlendi. Yapılan boyama çalışmaları ve yorumlar bu bölümde örneklerle birlikte sunulmuştur.

Çocuğun Yaşı: 6 Yaş
Çocuğun cinsiyeti: Erkek

Resim 4.1. Değerlendirme 1

Birey şema öncesi dönemdedir. Bu dönemde birey öznel bir görüşe sahiptir ve duygularını olduğu gibi ifade eder. Kuru boya ile gerçekleştirdiği boyamada yaşından beklenen doğru boyamayı kısmen uygulayabilmiştir. Resimde rahat çizgiler kullanmış ve içinden geldiği gibi boyamıştır. Dünya ile uzay arasında bağlantı kurup resmini boyutlandırmıştır. Bir yanda beton binaları, diğer yanda doğayı hayal ederek, kendini merkezde bir çatının altına yerleştirebilmiştir.

Çocuğun Yaşı: 7 Yaş

Çocuğun Cinsiyeti: Erkek

Resim 4.2. Değerlendirme 2

Birey şematik dönemdedir; yaşına uygun el-göz koordinasyonunda ve kas gelişiminde beklenen boyamayı gerçekleştirmiştir. Bu yaş gurubu için kalem boyalar idealdir. Birey kuru boyayı kullanırken sert çizgilere sıkça yer vermiştir. Bireyin çalışmasında eksik boyama ve sert çizgiler gözlenmekte, bu sebeple çalışmanın istekli yapılmadığı ve bir an önce bitmesini istediği hissedilmektedir.

Bireyin renk seçimleri çoğunlukla soğuk renklerden oluşmaktadır. Bu doğrultuda bireyin soğukkanlı, sevgiye muhtaç ve yalnız kalmayı seven bir yapıya sahip olduğu düşünülmektedir.

Birey uzay kavramından uzak kalmış, kötü kişiliklerin yansımasından oluşmuş hayvan figürleriyle dünyasını oluşturmuştur. Resimde kullandığı renklerden cinsiyetinin erkek olduğu hakkında bize ipucu vermektedir.

Çocuğun Yaşı: 6 Yaş

Çocuğun Cinsiyeti: Erkek

Resim 4.3. Değerlendirme 3

Bireyin yaşı dikkate alındığında şema öncesi dönemdedir ve özelliklerini yansıtmaktadır. Bireyin resimde birden fazla boyama tekniği kullanması şema öncesi dönemde olduğunu doğrular niteliktedir. Bu tekniklerden boya kalemleri ile yaptığı çizimlerin daha net ve anlaşılır olduğu gözlemlenmektedir. Bu dönemde bütün renkleri kullanılması beklenmektedir. Sevdiği ve sevmediği renkleri dikkate alarak çalışmalar yapar. Ben merkezci yapı hakimdir. Dikkat çekici nokta ise; sevdikleri şeyleri merkeze koymalarıdır. Okul, öğretmen ve kendisinden oluşan bir dünya hayalindedir. Resimde dünyanın altında zemin kullanılmadığı için uzay kavramı tam olmamakla beraber gelişmiştir. Resimde kullandığı güneş daima yeni umutları temsil eder. Tıpkı tüm renkleri kullandığı gibi tüm kalem boyaları da kullanmayı tercih etmiştir. Bu bize resimde dinamik etki vermesini sağlamıştır.

Çocuğun Yaşı: 8 Yaş

Çocuğun Cinsiyeti: Erkek

Resim 4.4. Değerlendirme 4

Birey şematik dönemdedir ve henüz gerçekçi dönemde değildir. Merkeze en sevdiği araba figürünü oturtmuştur. Birey dönemin belirgin özelliği olan zemin çizgisini resimde kullanmıştır. Renkler doğrultusunda genel olarak sıcak renkler tercih edilmiş olup; uyumlu, sevecen ve işbirlikçi davranışlar sergilediği izlenimi vermektedir. Ayrıca gerçeğe yakın renkler tercih etmiştir. Kullandığı boya tekniği pastel ve kuru boya tekniğidir. Yaşına paralel olarak kullandığı teknik ve uygulama gücü beklenen düzeydedir.

Çocuğun Yaşı: 7 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Erkek

Resim 4.5. Değerlendirme 5

Birey, yaş itibariyle şematik dönemdedir. Buna rağmen el kaslarının beklenenden daha iyi geliştiği gözlenmiştir. Kuru boya tekniği kullandığı resimde tercih ettiği renkler ise; mutlu, kendine güvenen, duygularını daha iyi ifade edebilen bir birey olduğunu yansıtmaktadır. Oyuncakçı, dondurmacı onun en sevdiği şeyler olduğu için öyle bir dünya hayal etmiştir. Dünyayı yuvarlak düşünmemiş zemin algısı yaratmıştır, mekân olarak yaşadığı ortamdan örnekler kullanmıştır. Boy hiyerarşisi gelişmediğinden ev ile kendini aynı boyda çizmiştir. Çizgileri rahat ve taşırmadan boyamaya özen göstermiştir. Yaşına uygun olarak resmini tamamlamıştır.

Çocuğun Yaşı: 7 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Erkek

Resim 4.6. Değerlendirme 6

Birey şematik dönemdedir ve yaş düzeyi doğrultusunda değerlendirme yapmak gerekirse, el-göz koordinasyonunun beklenen düzeyde gelişmediği gözlenmiştir. Bunun yanı sıra bireyin pastel ve kuru boya tekniği ile yapılan boyamalarda sert çizgiler kullandığı için çalışmada çok fazla zevk almadığı hissiyatını vermektedir. Ayrıca temiz ve düzenli bir çalışma gerçekleştirmediği gözlenmiştir.

Renk seçimlerinde siyaha ağırlık vermesi; hem güvensizliği hem de tehlikeyi, saldırgan davranışları simgeler. Bilinçaltında hangi amaçla kullandığı önemlidir. Diğer renk seçimleri ise başkalarının kontrolü ve desteğine duyulan ihtiyacı işaret edebilir.

Çocuğun Yaşı: 8 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Erkek

Resim 4.7. Değerlendirme 7

Bireyin yaşı dikkate alındığında şematik dönemdedir ve özelliklerini yansıtmaktadır. El kasları gelişmeye başlamıştır. Sulu boya ile yaptığı çalışması beklenen düzeydedir. Birey henüz fırça kontrolüne hakim değildir. Bu sebeple renkler taşmış, birbiri içine girmiş ve karmaşık bir resim ortaya çıkmıştır.

Renk seçimlerinde ise canlı renklere ağırlık vermesi; heyecanlı ve ailesine bağlı olduğunu ifade eder. Yoğun enerji ve olumlu hislerle ilişkilendirilir. Barış içinde mutlu bir dünyada yaşamayı hayal etmiştir.

Çocuğun Yaşı: 10 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Erkek

Resim 4.9. Değerlendirme 9

Bireyin yaşı dikkate alındığında (9-12 yaş) birey gerçekçilik dönemindedir. Birey çalışmasında sulu boya tekniği kullanmış ve temiz bir boyama gerçekleştirmiştir. Özgür seçimlerin ortadan kalkmış ve gerçeğe yakın renkler tercih edilmiştir. Birey soyut imgeler yaratmaya çalışmıştır. Nesneler orantılıdır. Gökten para yağması onun zengin bir dünyada yaşamak istediğini ifade eder. Temiz ve birbiriyle ahenk içinde resmini tamamlamıştır.

Çocuğun Yaşı: 10 Yaş

Çocuğun Cinsiyeti: Erkek

Resim 4.10. Değerlendirme 10

Bireyin (9-12 yaş) gerçekçilik döneminde olduğu dikkate alındığında özgür seçimlerin ortadan kalkmadığı gözlemlenmektedir. Birey gerçek dünyada olması imkânsız, sıra dışı öğeler kullanarak resmini tamamlamıştır. Yaş düzeyine göre daha dikkatli ve ayrıntılı bir çalışma yapması gerekirken, ergenliğin genel umursamaz halinin bir yansıması olarak görebiliriz. Resimlerde zemin çizgisinin oluşması cümle okumaya hazır oluşuyla ilişkilendirilir ve bu da 8 yaş civarına denk gelir. Havadaki arabalar ve insanlar uzay algısının tam oluşmadığını gösterir. Birey yaş itibari ile diğer boya türlerini de kullanabilirdi fakat kuru boya tekniğini kullanmayı tercih etmiştir. Bireyin kalem boyalarda etkin olduğu söylenebilir. Resimde sert çizgilere rastlanmamıştır. Taşırmadan dikkatle boyayarak resmini tamamlamıştır.

Çocuğun Yaşı: 10 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Erkek

Resim 4.11. Değerlendirme 11

Birey gerçekçilik dönemindedir ve renk seçimlerinde koyu renklere ağırlık verdiği görülmektedir. Eve hırsızın girdiği bu resim; bireyin hem güvende olmamasını hem de tehlikeyi ve saldırganlığı ifade eder. Bireyin bilinçaltında hangi amaçla kullandığı önemlidir. Gerçekçi çizimler onun içinde bulunduğu dönemi doğrudan anlatmasına yarar. Başından geçmiş bir olayı anlatmış olabileceğini düşünürsek; güven içinde bir dünyada yaşamak istediği bulgusuna varırız. Bireyin resminde birden fazla boyama tekniği kullandığını görüyoruz. Birey farklı bir boya türü kullanabilecek düzeydedir. Birey sert çizgilere kısmen yer vermiştir. Resmini istekli yapmaması, kâğıdın büyük kısmının boş kalmasına neden olmuştur.

Çocuğun Yaşı: 10 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Erkek

Resim 4.12. Değerlendirme 12

Birey gerçekçilik dönemindedir ve artık özgür seçimlerden sıyrılarak doğada var olan gerçek renkleri kullandığını görürüz. Bireyin kuru boya tekniği ile yaptığı çalışmada doğada, huzur dolu bir çadır hayatı yaşamak onun hayalidir. Birey çadırın içini de çizerek küçük ama etkili bir ayrıntıya yer vermiştir. Birey; gerçekçi çizimlerin yanı sıra kullandığı teknik ve çizgilerin temiz duruşu ile sakin yapılı olduğunu gösterir. Bulunduğu dönemi fazlasıyla ifade etmektedir. Döneminin üzerinde bir performans göstererek kuru boya tekniğinde başarı sağlamıştır. Resminde sert çizgilere rastlanmamıştır. Gemiye uzakta ve küçük çizerek, kısmen perspektif kuralına uyulmuştur.

Resim 4.13. Değerlendirme 13

Birey gerçekçilik dönemindedir. Kuru boya tekniği kullandığı çalışmasında özgür seçimlerden uzaklaşması gerekirken, resmini soyutlaştırarak çizmeyi tercih etmiştir. İnsan formunu, balık formuna uyarlamıştır. Geometrik şekillerden ağız, göz ve vücut oluşturmuştur. Yaş itibari ile en iyi kullanması gereken boya kuru boyadır. Kullandığı boya kuru boya olmasına rağmen rahat çizgilere çok az rastlamaktayız. Birey yaşına paralel başarı gösterememiştir. Acele ile boyanmış sert çizgiler ve geometrik formlar ilk bakışta gözümüzü yormaktadır. Birey yaş itibari ile farklı boya türleri de deneyebilir.

Çocuğun Yaşı: 10 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Erkek

Resim 4.14. Değerlendirme 14

Birey gerçekçilik dönemindedir. Resmini gökyüzü ve uçurtmalardan oluşturmuştur. Erkek çocuk olmasına karşın uçurtma figürü normaldir. Birey yaşı ile paralel olarak pastel boya tercih etmiştir. Kendisinden beklenen performansı tam anlamıyla gösterememiştir. Pastel boya kuru boya ile karşılaştırınca daha yoğun ve canlı renklere sahiptir. Birey aradaki farkı gözlemleyememiş ve gökyüzünün mavisi uçurtmanın etkisini yok etmiştir. Konu bütünlüğü olarak birey gelecekte umutlu ve sakin yapılı olduğu söylenebilir. Bu resmin kuru boya ile yapılması daha göz yormayan, huzurlu bir etki sağlayabilirdi.

Çocuğun Yaşı: 9 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Erkek

Resim 4.15. Değerlendirme 15

Birey gerçekçilik dönemindedir. Kendisini ve okulunu kâğıt üzerine yerleştirmiştir. Bayrak kullanmak aitlik hissi vermektedir. Merdiven çiziminde düzleme ve okul çiziminde ise saydamlık etkilerine rastlamaktayız. Gerçekçi dönemde bu özellikleri artık bir kenara bırakıp, daha gerçeğe yakın çizimler yapılması beklenmektedir. Zemin kullanmamıştır ve her bir öge havada kalmıştır. Bu durum yaşı ile çelişkilidir. Kullandığı boyama tekniği kuru boya olup kullanma başarısı yaşına paraleldir. Sayfanın büyük bölümü boyanmamıştır. Bu da bize sıkılarak resim yaptığını ifade etmektedir.

Çocuğun Yaşı: 6 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Kız

Resim 4.16. Değerlendirme 16

Bireyin yaşı dikkate alındığında şema öncesi dönemindedir ve özelliklerini yansıtmaktadır. Bu dönemdeki bireyler el kasları çok gelişmediğinden dolayı çok düzgün boyama yapamazlar. Nitekim çalışmada da farklı boyama teknikleri kullanıldığı için bu durum görülmektedir. Bu doğrultuda etkin olduğu boyama türü belirlenememiştir. Bireyin renk seçimleri incelendiğinde, sağlıklı bir birey bu dönemde her rengi kullanmalıdır. Bu noktalar değerlendirildiğinde dönemin özelliklerini taşımaktadır. Resminde bayrak kullanması kendini bu coğrafyaya ait hissettiğinin göstergesidir. Güneşi kocaman çizmiş olması mutlu olduğunu, ev, çiçek ve kalp figürlerinden yararlanması huzurlu aile hayatını ifade etmektedir. Bu bize daha uyumlu, sevecen yapılı ve işbirlikçi davranışları işaret eder.

Çocuğun Yaşı: 7 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Kız

Resim 4.17. Değerlendirme 17

Bireyin (7-9 yaş) şematik döneminde bulunduğu düşünülürse, el kaslarının gelişmeye başladığı gözlenmektedir. Kullandığı boyama tekniği kuru boya olup, yaşına paralel olarak uygulayabilmiştir. Birey tarihi bir yapı resmederek yaşamak istediği dünyayı yansıtarak böyle bir dünyada daha mutlu olacağını bize ifade etmiştir. Bulunduğu döneme paralel olarak kubbe çizmemiştir. Çünkü gözlem gücü o kadar ayrıntılı değildir. Kubbeden çok uzun minareler dikkatini çekmiştir. Birey sıcak ve gerçeğe yakın renkleri tercih etmiştir.

Çocuğun Yaşı: 8 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Kız

Resim 4.18. Değerlendirme 18

Bireyin yaş düzeyi dikkate alındığında şematik dönemindedir ve el kaslarının büyük ölçüde geliştiği ve dikkatli bir çalışma gerçekleştirdiği yargısına varabiliriz. Yaşına uygun olarak kuru boya tercih etmiş ve yaşıyla orantılı bir başarı göstermiştir.

Bu dönemdeki çocuklar, sevdiği ve sevmediği renkleri ayırt eder ve bu doğrultuda seçimler yaparlar. En çok sevdiği kişileri daima resimlerinde kullanırlar. Gülen yüzler, ev resimleri, güneş ve tabiat her zaman bireyin mutluluğunu anlatır. Bu resimde de birey sevdikleriyle mutlu bir dünyada yaşamak istemiştir.

Çocuğun Yaşı: 9 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Kız

Resim 4.19. Değerlendirme 19

Bireyin yaş düzeyi dikkate alındığında şematik dönemindedir ve sulu boya tekniği kullandığı resimde fırça kullanımında kısmen problemler görülmektedir. Ancak bu durumun yaş düzeyine göre normal olduğu düşünülmektedir. El kaslarının fırçadan ziyade, kalem türü boyalara daha yatkın olacaktır.

Birey mutlu, sevgi dolu bir dünyada yaşamak istediğini açıkça ifade etmiştir. Sevdiği kişileri ön planda büyük, sevmediğini ise arka planda ve küçük çizmiştir. Bu bize; bireyin kendine olan güvenini, duygularını daha iyi kontrol ve ifade ettiğini düşünmemizi işaret eder.

Çocuğun Yaşı: 8 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Kız

Resim 4.20. Değerlendirme 20

Birey (7-9 yaş) şematik dönemindedir. Bu dönemin özellikleri dikkate alındığında kale çizip kalpten pencereler çizmesi güven dolu bir dünyada yaşamak istediğini, ağaç dalında öten bir kuş huzuru ifade eder. Notalar çizmesi onun hayal dünyasının ne kadar geniş olduğunu belirtir. Mavi renk bize, sakinliği ifade eder, kendine olan güvenin işaretidir. Mavi rengi yoğun kullanan çocuklar, duygularını daha iyi kontrol edebilirler. Birey keçeli kalem ve kuru boya tekniğini bir arada kullanmıştır. Yaşına paralel olarak istenen boyamayı kısmen başarmıştır. Fakat kuru boya ile boyadığı kısımları özensiz boyamıştır. Çizdiği su birikintisinde düzleme özelliğine rastlanmıştır ve ağacı kaleden büyük çizerek ön planda olmasını sağlamıştır.

Çocuğun Yaşı: 9 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Kız

Resim 4.21. Değerlendirme 21

Bireyin yaşını göz önünde bulundurursak şematik dönemindedir ve özelliklerini yansıtmaktadır. El kasları gelişme sürecindedir fakat guaj boya tekniği kullandığı resimde fırça kullanımı istenen düzeyde değildir. Çalışmasında düzenli olarak kısmen başarı gözlenmiştir. Birey dünyayı ağaca benzeterek insanları da onun meyvesi gibi görmüştür. Ağacı dünya olarak düşünürsek figürlerin daha büyük çizilmiş olması dönemin özelliğidir. Resmini bitirmemekle beraber kullandığı renkler gerçek renkler dışında özgürce seçilmiş renklerdir ve sevginin rengidir. Birey kız çocuğu olduğu için cinsiyetinin dışı vurumu olarak en çok pembe rengi kullanmıştır.

Çocuğun Yaşı: 9 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Kız

Resim 4.22. Değerlendirme 22

Birey (7-9 yaş) şematik dönemindedir. Bu dönemin özelliği olan el kaslarının gelişmeye başlaması çalışmalarında gözlenmektedir. Birey, kara kalem, kuru boya ve keçeli kalemle yaptığı çalışmalarda gayet başarılıdır. Yaşına uygun boyama tekniklerini kullanmıştır.

Renk seçiminde kırmızı rengin kullanımı çocuğa göre değişiklik gösterebilmektedir. Tehlikeli ve saldırgan davranışları işaret ederken, kırmızı rengin bilinçaltında hangi amaçla kullanıldığı önemlidir. Ancak pembe kırmızının tonu olmakla beraber kız çocuklarının en sevdiği renktir. Uçan pastalar, hamburgerler, çikolatalar ve köpek onun sevdiği şeylerdir. Birey yaşamak istediği dünyayı belirgin bir şekilde ifade etmiştir.

Çocuğun Yaşı: 10 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Kız

Resim 4.23. Değerlendirme 23

Bireyin yaş düzeyi dikkate alındığında gerçekçilik döneminde olup el kaslarının beklenen düzeyde geliştiği gözlenmektedir. Bireyin resminin büyük bir kısmını boş bıraktığı gözlenmiştir. Kuru boya performansında ise başarılı çalışmalar yapılmıştır. Birey dikkatli ve ayrıntılı bir performans sergilemiştir. Bacası tüten ev mutlu aile hayatını ifade eder. Çizdiği pastalar onun en sevdiği yiyecektir.

Renk seçimlerini incelediğimizde; bireyin mutlu, kendine güvenen, duygularını iyi ifade ve kontrol edebilen özelliklere sahip olduğunu düşünebiliriz. Ancak dağların pembe olmasına bakacak olursak, gerçekçilikten uzaklaşmış olduğunu ve bu renklerin cinsiyetinin dışı vurumu olduğunu hemen anlayabiliriz.

Çocuğun Yaşı: 10 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Kız

Resim 4.24. Değerlendirme 24

Bireyin bulunduğu dönem gerçekçilik dönemindedir. Dönemine uygun olarak ayrıntılı ve soyut bir çalışma sergilemiştir. Birey sevdiği şeylerden bir zincir oluşturmuştur. Pastadan ev yapıp; üzerine renkli şeker koyması, bireyin gerçekçi dönemde olduğunu ve ne kadar gözlemci olduğunu kanıttır.

Bireyin yapmış olduğu çalışmaya bakarak kendine güvenen, uyumlu ve duygularını iyi ifade eden bir birey olduğunu düşünebiliriz. Kullandığı boyama tekniği keçeli kalem ve kuru boyadır. Yaşına uygun teknikleri kullanarak beklenen düzeyde kendini ifade etmeyi başarabilmiştir.

Çocuğun Yaşı: 10 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Kız

Resim 4.26. Değerlendirme 26

Birey gerçekçilik dönemindedir ve özelliklerini yansıtmaktadır. Dünyayı yuvarlak çizmesi uzay algısının gelişmiş olduğunu gösterir. Birey dünyasına hoşlandığı tüm aktiviteleri şeyi dahil etmiştir. Birey; duygularını ve yaşamak istediği dünyayı en iyi şekilde ifade etmiştir. Kullandığı boyama tekniği kuru boya olup gerçeğe yakın renkler kullanmıştır. Yaşıyla paralel olarak beklenen boyamayı gerçekleştirebilmiştir.

Çocuğun Yaşı: 10 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Kız

Resim 4.27. Değerlendirme 27

Birey gerçekçilik dönemindedir ve özelliklerini yansıtmaktadır. Çevresinde gördüğü her ayrıntıya resminde yer vermiştir. Mutlu bir dünya hayal etmiştir. Ağaçlar, kuğular, mutlu insanlar onun doğayı sevdiğini; trafik lambasının eğri oluşu ise etrafını iyi gözlemlediğini gösterir. Bireyin resminde kullandığı bank ise düzleme özelliğini ifade etmektedir.

Renk seçimleri ise bize, heyecanlı, mutlu, kendine güvenen ve duygularını iyi kontrol edebildiğini işaret etmektedir. Kullandığı renkler gerçek renklerdir ve özgür seçimlerden uzak durmuştur.

Kullandığı boyama tekniği kuru boyadır. Hafif çizgilerle resmini tamamlamıştır. Bireyin boyamadaki başarısı beklenen düzeydedir.

Çocuğun Yaşı: 10 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Kız

Resim 4.28. Değerlendirme 28

Birey, gerçekçilik dönemindedir. Bunun en büyük göstergesi ‘gerçeğe yakın renkler tercih ederler’ özelliğini yansıtmasıdır. Bu dönemdeki bireyler arasında bu özelliği yansıtan sadece kendisidir. Birey resminde pastel boya kullanmıştır. Ayrıntılarda bazı taşmalar görülmekte ama kas gelişimi doğrultusunda normal karşılanmaktadır. Birey çalışmasında çok dikkatli olmamakla beraber ayrıntılı bir performans sergilemiştir. Eksik kalan bölümler bulunmaktadır.

Birey kendini prenses olarak hayal etmiş ve elbisesini ince ayrıntılarla süslemiştir. Şatosunu ise cinsiyetinin yansıması olan pembe renk ile renklendirmiştir. Bu bize, kendisine güvenen, uyumlu ve mutlu bir çocuk olduğunu göstermektedir. Ayrıca yaşlarına göre özgüvenli olduğu düşünülebilir.

Çocuğun Yaşı: 9 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Kız

Resim 4.29. Değerlendirme 29

Bireyin yaş dönemine bakarsak gerçekçilik dönemdedir ve özelliklerini kısmen yansıtmaktadır. Buna göre kas gelişimi beklenen düzeyde gerçekleşmemiştir. Birey, çalışmasında ayrıntılı ve dikkatli olmadığını eksik bırakılan bölümlerde hissettirmektedir. Birey çalışmasını boyarken özenmemiştir. Taşıma korkusundan az boyamayı tercih etmiştir. Bireyin çalışmasında kullandığı masadan ise düzleme özelliğini görmekteyiz.

Bireyin hayal ettiği dünyayı çikolatadan evler ve çeşmelerin, mutlu çocukların olduğu bir dünya çizerek bize yansıtmıştır.

Çocuğun Yaşı: 6 Yaş
Çocuğun Cinsiyeti: Kız

Resim 4.30. Değerlendirme 30

Birey şema öncesi döneminde bulunmaktadır ve özelliklerini yansıtmaktadır. Birey çalışmasında gökkuşağı, güneş, bayram süslemeleri kullanarak bize; mutlu, neşe içinde ve cıvıl cıvıl bir dünyada yaşamak istediğini anlatmaktadır.

Kullandığı boyama tekniği yaşına uygun olarak keçeli kalemlerdir. Birey boyamasını tamamlarken, el kaslarının gelişimiyle ilgili yaşının üzerinde bir performans göstermiştir.

Renk seçiminde ise tüm renkleri kullanmasından ötürü sağlıklı bir birey olduğu izlenimi vermektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

6 – 7 yaş aralığı, çocukların okul öncesi ile ilkokul 1. sınıf dönemlerine denk gelmektedir. Okul öncesi dönem çocukları için parmak boyalar kullanım açısından daha uygundur. Kalem kullanmaya henüz başlayacaklardır. Bu sebeple çok düzgün ya da mantıklı çizgiler beklenemez. İncelenen 6-7 yaş arası bireylerin resimlerinde; kuru boya, pastel boya, keçeli kalem ve türevlerini tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Bunun nedeni bu boya türlerine hâkimiyet, fırçayla uygulanan boya türlerine göre, daha kolay olmasıdır. Bu dönemde bireyler tüm renkleri kullanırlar. Bununla birlikte kız çocukları erkek çocuklarına göre daha canlı renkler kullanmayı tercih etmişlerdir. Renk ayrımını en çok pembe renkte görülmektedir. Bu bize çocukların cinsiyetleri hakkında ipucu vermektedir.

8 – 9 yaş çocuklar resim yaparken artık kalem tutmaya yazı yazmaya alıştıkları için çizgilerin daha düzgün olması beklenir. Bu sebeple kuru boya, pastel boya ya da keçeli kalemleri zorlanmadan kullanacaklardır. Çalışmaya konu olan dönem içerisindeki çocuklardan kız çocuklar erkek çocuklara nazaran açık kahve açık pembe gibi daha sakin renkleri tercih etmişlerdir. Erkek çocuklarda sert çizgiler daha yaygındır.

Bir diğer husus ise 8 – 9 yaş aralığındaki bireyler olması gereken düzeye kısmen yakın boyamalar yapmakla birlikte çizim yeterliliği açısından da aralarında belirgin farklar gözlemlenmiştir.

10 yaşındaki bireyler artık gerçekçi dönemdedir. Renklerin doğadaki gibi, figürlerin gerçeğe yakın olması, özgür seçimlerin ortadan kalkması beklenir. Çizgileri rahat kullanabilecek fırçayı daha iyi kavrayabilecek bir dönemdedirler. Bu sebeple yavaş yavaş sulu veya guaj boya kullanabilirler. Fakat incelenen resimlerde bireyler yine kalem tarzı boyaları tercih etmişlerdir. Burada çocukların fırça ile uygulanan boya

türlerini nadiren tercih etmelerinin sebebi derslerde bu boya türlerinin çok fazla kullanılmamasıyla alakalı olabilir.

Kız çocuklar kırmızı, pembe ve sarı rengi daha çok tercih ederlerken; erkek çocuklar resimlerinde daha gerçekçi renklerle beraber yoğunlukla mavi rengi tercih etmişlerdir. Buda daha önce olduğu gibi bizi cinsiyetle alakalı seçimlerin resimlere yansıdığı sonucuna ulaştırır.

Bir diğer husus 8 – 9 yaş aralığındaki çocuklarda görünen çizimlerin düzeyi arasındaki farklılık 10 yaş grubunda da gözlemlenmektedir.

Genel olarak bu çalışmaya konu olan resimlerin çizerleri durumundaki çocukların çoğunlukla kalem boyaları tercih ettikleri, fırça ile uygulanan boya türlerini nadiren tercih ettikleri, çizimlerinde cinsiyet etkisini renklerine ve çizgilerine yansıttıkları, yaşamak istedikleri dünyayı çizerlerken etkisi altında kaldıkları, eve hırsız girmesi gibi, olayları da resmettikleri açıkça görülmektedir. Aynı çizgisel gelişim dönemi içerisindeki çocukların düzeyleri arasında belirgin farklar gözlemlenmiştir. Buda bizi mutlaka el kasları gelişimi ile beraber yetenek, ilgi ve beceri de olduğu müddetçe boyamalarda başarılı olunduğu sonucuna ulaştırmıştır.

5.2. Öneriler

Resim eğitimi 06-10 yaş döneminde özellikle resim öğretmenleri tarafından verilmelidir. Çocuk resimlerinin sanat eseri değil onların dünyasının bir penceresi olduğu unutulmamalıdır. Her çocuğun yaş ve gelişim seviyesine uygun olan çizimleri takip edilmelidir. Resim öğretmenin ilköğretim seviyesindeki rolü, resim yapmayı gösteren kişi olmaktan öte çocuklara resim yapmak için ortam sağlayan kişi olma özelliği taşınmalıdır.

Çocukların kendilerini ifade etme durumlarına göre daha detaylı ve uzun süreli araştırmalar yapılarak psikolojik açıdan da değerlendirmeler yapılabilir.

Çocukların fırça ile uygulanan boyama teknikleri üzerine daha çok önem verilmesi gerekmektedir. Böylece çocukların farklı boyama türlerine ilgilerini artırmak onların kendilerini ifade etmede daha yaratıcı çizimler yapmalarına olanak sağlayacaktır.

Sınıf ve branş öğretmenleri, öğrencilere yapılandırılmış görüşme formu doldurarak bu formlardan elde edilen bilgileri analiz ettikten sonra; sonuçları okuyucuların anlayacağı bir şekilde düzenleyebilir ve bu tekniği (Yıldırım ve Şimşek, 2003, 55) yaygınlaştırılarak resim eğitiminin geliştirilmesine katkıda bulunabilirler.

KAYNAKÇA

- Akkoyunlu, B., Tuarul, B., (2002). Okul öncesi çocukların ev yaşantısındaki teknolojik etkileşimlerinin bilgisayar okur yazarlığı becerileri üzerindeki etkisi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23: 12-21. Ankara
- Alan, İ., (2009). *Sevgi içerikli çizgi filmlerin ilköğretim 5. sınıftaki çocukların görsel sanatlar dersinde yaptıkları resimler üzerindeki etkisinin incelenmesi*, yayınlanmış yüksek lisans tezi. Ankara Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Andreasen, N. C., (2009). *Yaratıcı beyin dehanın nörobilimi*, Ankara: Arkadaş yayınevi.
- Arıcı, B., (2006). Resim, psikoloji ve çocuğun dünyasında resim, *Atatürk üniversitesi güzel sanatlar enstitüsü dergisi*, Sayı: 10, s.58.Erzurum.
- Artut, K., (2001). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*, 1.Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Artut, K., (2002). *Okul öncesinde resim eğitiminin çocuğun duygusal ve sosyal Gelişimine Etkisi*, Çukurova üniversitesi eğitim fakültesi, İlköğretim bölümü, Adana.
- Artut, K., (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*, Anı Yayıncılık. Ankara.
- Asiltürk, S., (2015). *11-14 yaş arası çocuk resimlerine boya türlerinin etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü. Adana.
- Askaroglu, B., (2006) *Şiddet içeren çizgi filmlerin ilköğretim dönemi çocuklarının resimleri üzerine etkileri*, (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ayaydın, A., Mercin, L. (2013). *Görsel sanatlar eğitimde uygulamalar*. Pegem Akademi, (1. Baskı).Ankara.
- Aydın, D., (2006). *7–12 yas grubu çocukların resimlerinde kullandıkları benzer biçimler*, Anadolu üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü Yüksek lisans Tezi, Eskişehir.
- Aydın, M., ve Diğerleri, (1991). *Eğitim sosyolojisi*. Gazi Büro Kitapevi, Ankara.

- Aykut, A., (2012). *Sanat eğitiminde estetik*, Hayalperest Yayınevi, İstanbul.
- Bacanlı, H., (2015). *Eğitim psikolojisi*. Pegem Akademi. (Geliştirilmiş 21. Baskı). Ankara.
- Bolu, H., (2010). *Zihinsel engelli çocukların gelişiminde sanat eğitimi derslerinin katkısı*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Bostancı, F., (2006). *Çocuk resmini konu, çizgi, şekil ve renk açısından değerlendirme*, Marmara üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü güzel sanatlar eğitimi anabilim dalı resim-iş öğretmenliği bilim dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F., (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Pegem Akademi, (4. Baskı).Ankara.
- Canbulat, T., (2009). *İlköğretim sınıf öğretmenlerinin bilişsel gelişim alanındaki bilgi düzeyleri ile öğrencilerinin akademik başarıları arasındaki ilişki*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Çakmakçı, Ç., (2009). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin estetik yaratımlarında internet olgusu*; Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Dönmez, A., (1992). Bilişsel sosyal şemalar, *Dil ve tarih-coğrafya fakültesi felsefe-sosyoloji-psikoloji bölümleri dergisi XIV*. Cilt, 12, s. 62.Ankara.
- Dülger, N., (2008). *06-11 yaş öğrencilerin ailesel ve bireysel özelliklerinin resimlerine yansımaları*, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Erinç, S., M., (2011). *Sanat psikolojisine giriş*, Ütopya Yayınevi, Ankara
- Güven, G., (2009). *Okul öncesi çocuklarının insan ve aile resmi çizimlerinin değerlendirilmesi aile resmi çizimi*, Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Karayağmurlar, B., (1990). *Sanatta yaratıcılık ve eğitim*, Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Anabilim dalı, İzmir.

- Keskin, G., (2005). *Çocuk cinsel istismarina psikodinamik bakış açısı ve hemşirelik yaklaşımı*, Olcay Çam, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi cilt: 21 Sayı: 2 Psychodynamic Aspects Of Child Sexual Abuse, İstanbul.
- Keskin, S., (2010). *Çöp çocuk, çocuk çizgilerindeki giz*, Boyut Matbaacılık, İstanbul.
- Kırısoğlu, O., (1990a). *Güzel sanatlarda öğrenme süreçleri ve bu süreçlerin sanatın öğretimine katkısı*, Güzel sanat eğitimi ve eğitim programları ve öğretim II., 2: 53-63, M. E. Bas., Ankara.
- Kırısoğlu, O., (1990b). *Gençlerin sanat eğitimi*, Sanat yazıları II, H.Ü. Güzel Sanatlar Fak. Yay.
- Kırısoğlu, O., (1991). *Sanatta eğitim görmek, anlamak, yaratmak*, Demircioğlu Matbaacılık. Ankara.
- Kırısoğlu, O., (1997a). *Sanat eğitimcilerinin yetiştirilmesi*, İlköğretim okullarında sanat eğitimi ve sorunları, T.E.D. Yayınları, Ankara.
- Kırısoğlu, O., (2002a). *Sanatta eğitim*, Pegem yayınları, Ankara.
- Kırısoğlu, O., ve M. Stokrocki (1997b). *İlköğretim sanat öğretimi*, Orta öğretim sanat öğretimi YÖK. Yay. 112, Ankara.
- Malchiodi, A., (2005). *Çocukların resimlerini anlamak*, (Çeviren: Doç. Dr. Tülin Yurtbay). Epsilon Yayıncılık. İstanbul.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, (2013). *İlkokul ve ortaokul görsel sanatlar dersi öğretim programı* (1. ve 8. sınıflar). Ankara.
- Okyay, L., (2008). *6 yaş grubu çocukların aile resimlerinin sosyokültürel değişkenler ve davranış problemleri açısından karşılaştırılması*, Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi, Trakya.Edirne.
- San, İ., (1977). Sanatsal yaratma ve çocukta yaratıcılık, *Türkiye iş bankası kültür yayınları, dergisi* , cilt 12, s137. Ankara.
- San, İ., (1985). Sanat ve eğitim, *A. Ü. Eğt. Bil. Fak. Yay. Dergisi* 15, s39. Ankara,
- Sayıl, M., (2004). *Çocuk çizimlerinin klinik amaçlı kullanımı üzerine bir değerlendirme*, Hacettepe Üniversitesi Türk Psikoloji Yazıları, Ankara.

- Senemoğlu, N., (2010). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*,: Pegem Yayınevi, Ankara.
- Türkdoğan, G., (1981). *Sanat eğitimi yöntemleri*. Ayyıldız Matbaası, Ankara.
- Ünver, E., (2002). *Görsel sanatlar ve eğitimi üzerine*.: Detay Yayıncılık, Ankara.
- Yavuzer, H., (1978). 6-12 Yaş çocuklarının psiko-sosyal gelişmesi, *Pedagoji dergisi*, No.1.İstanbul.
- Yavuzer, H., (1992). *Resimleriyle çocuk*, Remzi kitapevi, İstanbul.
- Yavuzer, H., (2003). *Çocuğu tanımak ve anlamak*, Remzi kitapevi, İstanbul.
- Yavuzer, H., (2005). *Resimleriyle çocuğu tanıma*. Remzi kitapevi, İstanbul.
- Yıldırım, A., ve Şimşek H. (2003). *sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin yayıncılık, (3. Baskı). Ankara.
- Yılmaz, M., (2010). *Görsel sanatlar eğitiminde uygulamalar*, Data yayın ve dağıtım, (5. Baskı). Ankara.
- Yolcu, E., (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*, Nobel yayın dağıtım, Ankara.

İnternet Kaynakları

- http://www.kadinvekadın.net/resim_yapmanın_cocuk_gelisimine_faydalari.html adresinden 23/05/2016 tarihinde alınmıştır.
- <http://cicicee.com/boyama-yapmanın-cocuklara-faydalari/> adresinden 23/05/2016 tarihinde alınmıştır.
- <https://resimistan.wordpress.com/resim-teknikleri-2/resim-teknikleri/> adresinden 23/05/2016 tarihinde alınmıştır.
- <http://www.bilgilersitesi.com/kuru-boya-nedir-kuru-boya-kalemi-nasil-ve-nelerden-yapilir-flamastel-kalem.html> adresinden 24/05/2016 tarihinde alınmıştır.
- <http://www.renklinot.com/soru-cevap-2/kalemin-tarihcesi-ve-bulunusu.html> adresinden 24/05/2016 tarihinde alınmıştır.
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Pastel_boya adresinden 24/05/2016 tarihinde alınmıştır.
- <http://aylinozkan92.blogspot.com.tr/2014/06/krtasiye-boyalar-yapm.html> adresinden 24/05/2016 tarihinde alınmıştır.

<https://resimistan.wordpress.com/videolar/akrilik/adresinden> 28/05/2016 tarihinde alınmıştır.

<http://www.08olay.com/esma-civcir-izlenim-dunyasi-parlak-olan-bir-sanatci.html> adresinden 28/05/2016 tarihinde alınmıştır.

www.karakalem.org adresinden 28/05/2016 tarihinde alınmıştır.

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Guaj> adresinden 29/05/2016 tarihinde alınmıştır.

<http://cicicee.com/boyama-yapmanin-cocuklara-faydalari/adresinden> 29/05/2016 tarihinde alınmıştır.

EKLER

EK 1. İzin Belgesi

**T.C.
SİVAS VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 92255297-605.01-E.12771758
11.11.2016

Konu: Araştırma İzni
(Ali Can TAŞKAN)

VALİLİK MAKAMINA

İlgi :a)Yüksek Lisans Öğrencisi Ali Can TAŞKAN'ın 10/11/2016 Tarihli Dilekçesi.
b)Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün
07/03/2012 Tarihli B.08.0.YET.00.20.00.0-3616 Sayılı 2012/13 No'lu Genelgesi.
c)Valilik Makamının 21/10/2016 Tarih ve 92255297-605-E.11777707 Sayılı
Onayı.

Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi Ali Can TAŞKAN, "06-10 Yaş İlköğretim Öğrencilerinin Kendini
İfade Etmede En Uygun Boyama Tekniklerinin Araştırılması" kapsamında, İlimiz Merkez
İlçede bulunan ilkokullardaki 06-10 yaş arası öğrencilere yönelik araştırma çalışması yapmak
istemektedir.

İlgi (a) dilekçe ekindeki araştırma çalışması, Valilik Makamının İlgi (c) Onayı
ile oluşturulan Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiş olup çalışmanın,
eğitim öğretimin aksatılmaması kaydıyla İlimiz Merkez İlçede bulunan ilkokullardaki 06-10
yaş arası öğrencilere uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

Onaylarınıza arz ederim.

Mücahit GÜL
Müdür a.
Şube Müdürü

OLUR
11.11.2016

Mustafa ALTINSOY
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik imzalı
Aşlı ile Aynıdır.
11 / 11 / 2016

Lutfi KELDAL
Şef

Muhsin Yazıcıoğlu Bulvarı No:23 SİVAS
Elektronik Ağ:http://sivas.meb.gov.tr

Bilgi için: L. KELDAL / Şef
Tel:0 346 2284800/132
Tel:0 346 2270639

T.C
SİVAS VALİLİĞİ
Özel Sivas Bahçeşehir İlkokulu Müdürlüğü
99957135

24/03/2017

Sayı : 99957135/405.01/17

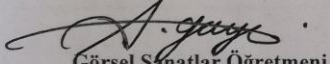
Konu: 6-12 Yaş Arası İlköğretim Öğrencilerinin
Kendini İfade Etmede En Uygun Boyama Tekniklerinin Araştırılması

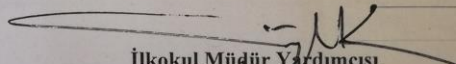
İLGİLİ MAKAMA

İlgi: a) İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 92255297-605.01-E.12771758 sayılı onayına istinaden,

Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim – İş Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Ali Can TAŞKAN'ın "6-12 Yaş Arası İlköğretim Öğrencilerinin Kendini İfade Etmede En Uygun Boyama Tekniklerinin Araştırılması" konulu tezinin uygulamasını Görsel Sanatlar Öğretmenimiz Ahu Gaye KAYA danışmanlığında okulumuzda yapmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Görsel Sanatlar Öğretmeni
Ahu Gaye KAYA

İlkokul Müdür Yardımcısı
Çiğdem KAPTAN

EK 2. Fotoğraflar

EK 3. Öğretmenin Görüş ve Yorumları

Erkek çocuklar yapmış oldukları resimlerde daha çok saldırgan figürlere yer vermiştir. Hayal ettikleri dünya daha sevgiye muhtaç ve güvenli bir dünyadır. Pek çoğu bulunduğu dönemi yansıtmaktadır. Çok azı zevk alarak çizim yapmıştır. Boyamaları bulundukları dönemle orantılıdır. İncelemiş bulunduğum yaş guruplarında en çok kullanılan boya türü kuru boyadır. Özellikle şematik dönem ile şema öncesi dönemdeki bireyler fırça tutmaya elverişli el kaslarına sahip değillerdir. En güzel boyamaları kalem tarzındaki boyalarla yaparlar. Bu nedenle en rahat çizimleri kuru boya ile gerçekleştirebilmişlerdir. Gerçekçi dönemde ise bireyin gelişimine bağlı olarak farklı boyalara geçiş yapılabilir. Eğer birey gelişimine bağlı olarak boya kullanmazsa, yaptığı resimleri beğenmeyerek aşağılık duygusuna sahip olacaktır. Buda onu resim yapmaktan uzaklaştıracak etmen olacaktır.

Kız çocukları, yapmış oldukları resimlerle, erkek çocuklarına nazaran daha sevgi dolu, mutlu, çevresini gözlemlene gücü gelişmiş, hayal dünyası geniş ve aileye bağlı bireyler olarak resimlerini şekillendirmişlerdir. Renk seçimleri daha canlı ve dinamiktir. En sevdikleri renk pembedir. Büyük bir çoğunluğu döneminin özelliklerini yansıtmaktadır. Buna paralel olarak doğru boyama tekniklerini kullanabilmişlerdir.

Kız çocukları erkek çocuklara nazaran daha naif çizgilere yer vermişler, sert çizgilerden uzak durmuşlardır. Birlik, beraberlik, mutluluk ve barış dolu dünya istedikleri mesajını vermişlerdir. Bunun yanı sıra erkek çocuklarına göre daha ayrıntılı resimler yapmışlardır.

Kız ve erkek çocuklarını yapmış olduğu resimleri bütünüyle ele alacak olursak; her iki gurupta da en çok kuru boya, keçeli kalem ve pastel boya kullanmıştır. Bu doğrultuda rahat çizimler elde ederek başarılı da olmuşlardır. Farklı yaş guruplarının yapmış olduğu diğer boyama teknikleri ise istenen düzeyde verimli olmamıştır.

AHU GAYE KAYA

Görsel Sanatlar Öğretmeni

ÖZGEÇMİŞ

Ali Can TAŞKAN 1989 yılında Sivas'ta doğdu. İlköğretim ve ortaöğretim eğitimini Sivas'ta tamamladıktan sonra 2008 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümüne başladı. 2011 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nden ikincilikle mezun olarak profesyonel anlamda resimle uğraşmaya başlamıştır.

2013 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Resim-iş öğretmenliği bölümü yüksek lisans programını kazandı.

Sanata çocuk yaşlardan itibaren ilgisi olan Ali Can TAŞKAN ilerleyen yaşlarda resim sanatına karşı daha ilgili hale gelmiştir. Ortaöğretim eğitimine başladığı yıllardan itibaren resim sanatı ile ilgili alanlarda yükseköğretim ve akademik kariyer yapma düşüncesi, aynı zamanda üretme içgüdüleriyle sanat eserleri ortaya koyma isteği oluşmuştur. Ekspresyonist ve sürrealist sanatçılar başta olmak üzere realist ve kübist sanatçılar Ali Can TAŞKAN'ın ilgisini çekmiştir.

Ali Can TAŞKAN, dünyadaki tek sığınağı olan sanat atölyesinde hayranlık duyduğu sanatçıların hatırasıyla ve çok sevdiği boya kalemleriyle sanat serüvenini sürdürmektedir. Bu serüveni akademik kariyer ile taçlandırmak istemekte ve bu hedefe azimli bir şekilde devam etmektedir.